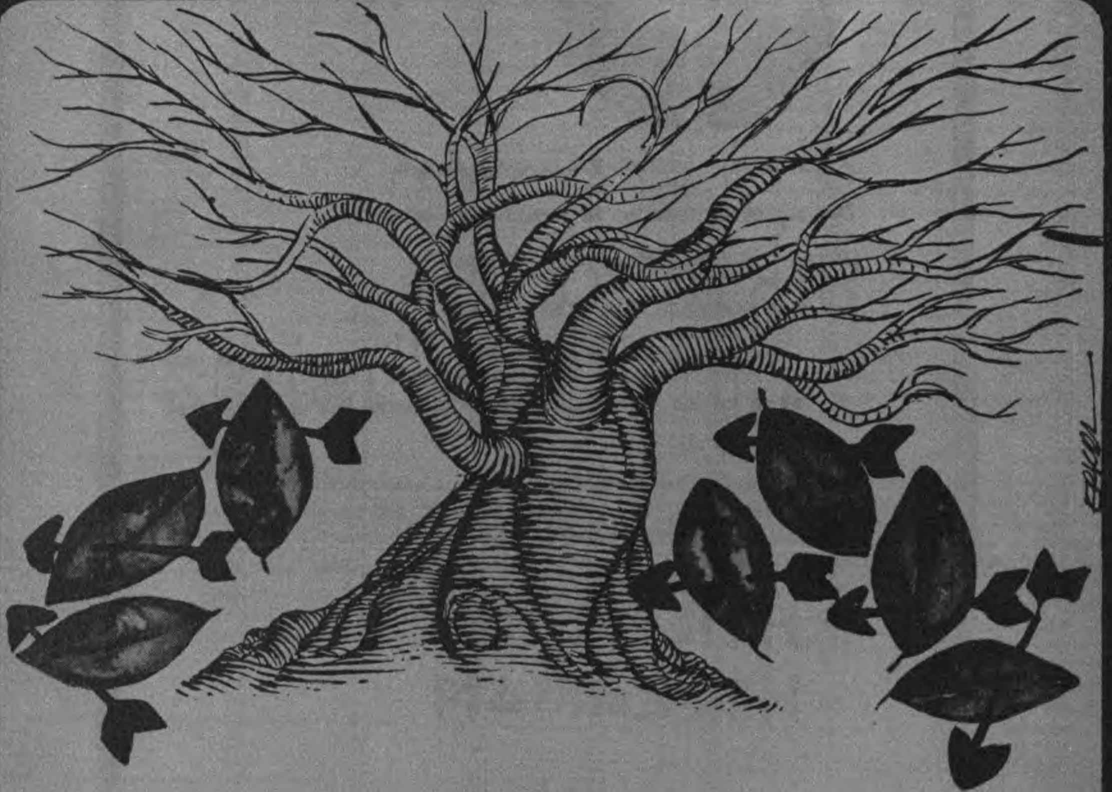
SAYI : 638
10 EYLÜL 1966
FİYATI : 125 KURUŞ

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE DERGİSİ

PLÂNLAMADA YAPRAK DÖKÜMÜ

(Basın A: 35) — 297

Cilt : XXXVI Yıl : 13 Sayı: 638

SAHİBİ VE BAŞYAZARI :

Metin Toker

YAZI İŞLERİNDEN SORUMLU GENEL YAYIN MÜDÜRÜ

Kurtul Altuğ

MÜESSESE MÜDÜRÜ

Tacettin Tezer

BU SAYIDA YAZI KURULU :

İÇ HABERLER KISMI: Tecman Erel, Yılmaz Gümüşbaş, Babür Ardahan — MAGAZİN KISMI: Jale Candan, Tüli Sezgin, Hüseyin Korkmazgil — SİNEMA: Nijat Özön — DÜNYADA: Haluk Ülman — KİTAP: İlhami Soysal.

İstihbarat Tel : 10 73 82

KAPAK KOMPOZİSYONU

SAN Organizasyon
Erkal Yavı

KAPAK BASKISI

Rüzgârlı Matbaa

FOTOĞRAF

T.H.A. - Erdoğan Çiftler

KLİŞE

Doğan Klişe

ABONE ŞARTLARI

3 aylık	(12 nüsha)	12.50 lira
6 aylık	(25 nüsha)	25.00 lira
1 senelik	(52 nüsha)	50.00 lira

Geçmiş sayılar 250 kuruştur.

İLÂN ŞARTLARI

Santimi 20 lira
3 renkli arka kapak 3000 lira

AKİS Basın Ahlâk Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

DİZİLDİĞİ YER

Rüzgârlı Matbaa

BASILDIĞI YER

Hürriyet Matbaası - Ankara

BASILDIĞI TARİH

7.9.1966

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE DERGİSİ

RÜZGÂRLI SOK. No : 15
ANKARA - TEL : 11 89 92
P. K. 582

Kendi Aramızda

Bu hafta size renkli ve dopdolu bir dergi sunmaktayız. Sonbaharın gelişiyle siyasî olaylardaki gelişmeler de hızlandı. A.P. İktidarı, ortalığın sessizliğinden istifade ederek, iki önemli kuruluşta yeni oyunları sahneye koymağa çalışmaktadır. Ama bu gayretler, AKİS'in ve onun sâdık okuyucularının gözünden kaçmamaktadır. Bu iki önemli kuruluştan birincisi, henüz tam anlamıyla işgal edilmemiş bir kaledir: Plânlama Teşkilâtı. Seçimler süresince plânı yerin dibine batırıp, "plân yerine plâv" sloganı ile seçimleri kazanan A.P., giderek, Plânlama Teşkilâtını bir kukla - kuruluş haline getirme gayretine kapılmıştır. Nitekim, Plânlamaya atılan çengel, meyvasını vermeğe başlamıştır. Şimdi Plânlamada bir ümitsizlik, hattâ bir başıbozukluk hali hakimdir. İhtilâlin kurduğu bu dev teşkilât, Demirel sayesinde bugün, gittikçe şahsiyetini kaybetmekte, A.P. ve onun başındaki Demirelin arzusuna uygun bir biçime girmektedir.

Plânlamadaki "yaprak dökümü" "Plânlama" başlıklı yazıda, bütün teferruatiyle anlatılmaktadır.

Çengel atılan ikinci kuruluş ise, T.P.A.O.'dur. T.P.A.O., başındaki Genel Müdür alınıp, yerine Demirelin bir adamı getirildikten sonra fonksiyonunu kaybetme durumuna düşmüştür. Şimdi ise, İskenderun - Batman pipe-line'ı ile ilgili bir oyun hazırlanmaktadır. Oyunun içyüzünü AKİS muhabirleri meydana çıkarmışlardır. Sanırım ki bu yazı yayınlandıktan sonra pek çok vatansever gazeteci kaleme sarılacak ve kamuoyunda bir yeni savaş başlayacaktır. Bu bakımdan, "Petrol" başlıklı yazının okunmasını salık veririm.

"İsmet Paşayla 10 Yıl" eserinin üçüncü kısmına, 5 Ekim günü çıkacak AKİS'te başlıyacağız. 27 Mayıs 1960 — 27 Ekim 1961 dönemini kapsayacak olan bu kısımda Metin Toker, İsmet Paşanın M.B.K. ile ilişkilerini anlatacaktır. Bu dönemin, çoklarınca esrarlı görünen hikâyesini en doğru şekilde ancak Metin Tokerin kaleminden okumak mümkündür. Bu yazı serisinde ele alınacak olan önemli birkaç noktayı burada açıklıyabilirim:

"Gürsel ile İnönü, 29 Mayıs günü Başbakanlıkta ilk defa karşı karşıya geldiler. Orada ne konuştular?", "27 Mayıs günü bir kurmay albay, İhtilâl Komitesi adına İnönüye geldi. Bu albay kimdi? Getirdiği talimat neydi?", "Albay Türkeş 27 Mayıs günü İnönünün elini niçin öptü?", "1961 yazında Türkiyeye hakim olan bir kuvvet vardı. Bu kuvvet ne idi?", "Bayan Menderes, eşinin idamından bir gün önce Bayan İnönüye geldi ve Bayan İnönü, ağlayarak, İsmet Paşayı iki defa bir yere gönderdi. Nereye?"

Bütün bu soruların ilginç cevaplarını 5 Ekim günü çıkacak 642. sayıda bulacaksınız.

Saygılarımla

Kurtul Altuğ

AKİS
HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Cilt : XXXVI Sayı: 638 10 Eylül 1966

YURTTA OLUP BİTENLER

Millet

Lâf ve güzaf!

Çok işte, başarının bir ilk şartı vardır: Doğru teşhis. Bir savaşta komutan, duruma doğru teşhis koymazsa kuvvetlerini gereği gibi kullanamaz. Bir iş adamı piyasaya doğru teşhis koymazsa malı ya elinde kalır, ya çabuk tükenir. Ama doğru teşhis, belki de bu sahaların hepsinin üstünde, devlet idaresinde elzemdir. Bu gerçeği, içinde bulunduğumuz hafta milletin büyük kısmı anlamış haldeydi. Deprem bölgesinden gelen haberlerle Hükümetin beyanları tam bir zıtlık gösteriyordu ve doğrusu istenilirse Hükümetin beyanlarına inananlar fazla değildi.

Bir derdin mevcudiyeti kabul edilmeden ona nasıl çare bulunacağı maalesef her aklın alacağı bir **husus** değildir. Yardımların iyi dağılmadığı, ihtiyaç sahiplerinin eline geçmediği, işlerin çabuk yürümediği, bir takım fırsatçıların -karaborsacıların- Doğuda, bir başka takım fırsatçının da -avanta peşinde koşan inşaat müteahhitleri- Başkentte fırıldak çevirdikleri reddedilirken ve her şeyin toz pembe gösterilmesi hevesi iltifat görürken bu dertler nasıl halledilebilir ki?. Bir doktor evvelâ hastalığın mevcudiyetini sezmelidir ki onun tedavisini düşünebilsin.

Gerçi AP iktidara, yarattığı bu çeşit bir tozkoparan fırtınayla gelmiş, gözün gözü görmediği, Ortanın Solunun Moskova Yolu diye yutturulduğu, din, iman lâflarının bağırıla bağırıla söylendiği, bütün reform tasavvurlarının herkesin malını elinden almak olarak gösterildiği, fütursuz palavra atıldığı bir ortamdan faydalanmıştır. Ama, bir seçim kampanyasının ateşi nasıl devamlı sürmezse, tozkoparan fırtınaların kaderi de devamsızlıklarıdır. Ortalık yavaş yavaş açılır ve kel gittikçe daha fazla kimse tarafından seçilir. Nitekim sadece şu deprem felâketi önünde AP İktidarının ciddiyetsizliği ve hafifliği gözlerden kaçmamış, memleketin hele böyle bir iktidar varken daha vahim tehlikelerle karşı karşıya kalmaması yürekten dua halini almıştır.

Kışın yaklaşmakta olduğu şu günler **Doğuda** çok sayıda vatandaşın ne olacağı, Hükümetin dışındaki çevrelerin endişe konusudur. Bir, Başbakan ve sorumlu Bakanları rahatlık içinde görünmektedirler. Demirel, CHP Genel Sekreterinin yaptığı ziyaretten sonra "Hiç bir şeye ihtiyacımız yok. Paramız, imkânımız var" demiş, Bakanları ise her şeyin tıkır tıkır işlemekte olduğunu söyleyebilmişlerdir. Ama bu tutuma karşı bilhassa mahallî halkın tepkisi şiddetli olmuştur. Kullanılan kelimelerin ağırlığı bunu ispat etmektedir. Her halde sandıktan çıkmış olmanın buna karşı da bir muafiyeti var!

HAZIROL! — Hayır, hayır.. Bu fotoğraf bir asteğmeni, terhisinden bir kaç yıl sonra komutanının karşısında göstermemektedir. Gerçi esas vaziyetindeki sivil, saçsız başına rağmen askerlik ödevini 1960'dan sonra yapmıştır ama kendisi bugün, Türkiye Cumhuriyetinin sandıktan çıkmış Başbakanı sıfatını taşımaktadır, karşısında hazırol durduğu subay ise kanunen Başbakana bağlı Genel Kurmay Başkanıdır.

Tabii, Demirel ile Turalın maksatları, sadece letâif!

Plânlama

Gelenler ve gidenler

(Kapaktaki yaprak dökümü)

Bundan bir süre önce, Millî Eğitim Bakanlığının karşısındaki eski

HAFTANIN İÇİNDEN

Satırın Gayreti

Metin TOKER

Türkiyede, partilerarası çekişmelerden şikâyetçi olmayan pek az insan vardır. Zaten bu çekişmelerdir ki demokratik rejimden gittikçe daha büyük kütleleri soğutmakta, derin düşünmeyen çok kimsenin kafasına "Canım, bir diktatör gelse de, şöyle bizi gürültüsüz patırdısız idare etse" fikrini yerleştirmektedir. Bunlar, bu fikrin profesyonel şampiyonları değildir. Bunlar, bir arzudan ziyade bir bıkkınlık söylemektedirler. Ama, demokratik rejim hangi nisbette taraftar kaybederse o şampiyonların ekmeğine aynı derecede yağ sürüleceği hiç kimsenin meçhulü değildir.

Bundan dolayıdır ki C.H.P.'nin Genel Sekreteri Kemal Satır, demokratik rejime sıkı sıkıya bağlı bir siyasî teşekkülün lideri olarak İktidara elini uzatmıştır. Yaptığı teklif, Demirelin tâbiriyle bazı "asgarî müşterekler" üzerinde anlaşılması ve partilerin bunları mesele yapmamalarıdır. Aksine, bu "asgarî müşterekler"i partiler birlikte savunacaklardır.

Kemal Satırın, teklifini, iyi niyetle yaptığı muhakkaktır. Bir Bahar Havası -bu da, siyaset edebiyatımızın meşhur bir lâfıdır- eserse vatandaş rahatlayacak, memnun olacak, kafası dır-dırdan kurtulacaktır. Ancak, gerçekçi olmak gerekirse ve yakın tarihe bakılırsa böyle bir Bahar Havasının, Demirel İktidarı mevcutken Türkiyede devamlı esmesine imkân bulunmadığı hemen ortaya çıkar. Nitekim, D.P. Menderes İktidarını kendi bünyesi içinde değiştiremediği içindir ki partilerarası kavgalar sonuna kadar sürmüş ve mukadder âkibet gelip çatmıştır.

Mesele, bir zihniyet meselesinde gelip düğümlenmektedir. Menderes için olduğu gibi Demirel için de, üzerinde anlaşılması gereken ilk "asgarî müşterek" şudur: "İktidarın dediği olacaktır!" Bunu, halef ve selef, açık seçik ifade etmekten çekinmemişlerdir. Halbuki Türkiyede İktidarın her dediği olmayacaktır. Dün, çok daha zor şartlar altında olmamıştır. Bugün, 27 Mayısın getirdiği nizam içinde hiç olmayacaktır. Anayasanın dediği olacaktır, batılı ve medeni bir demokratik rejimin icapları olacaktır ve "sandıktan çıkanlar" karşılarında, sandıktan çıkmamış dahi bulunsalar çeşitli kuvvetler göreceklerdir, onların temayüllerini kaale almak zorunda kalacaklardır. Eşyanın bu tabiatını değiştirmeye, her halde bir Demirel yetmeyecektir.

Temelde bu anlaşmazlık, bu prensip ayrılığı bulununca Kemal Satırın teklifi bir iyi niyet tezahüründen öteye elbette ki geçemeyecektir. Kemal Satırın teklifi, Demirele daha önce, daha da yüksek bir seviyede yapılmıştır. İsmet İnönü kalkıp Başbakana gitmiş, yeni iktidarın, tasarruflarına Seçim Kanunu Tâdili gibi tartışmalı bir konuyla girmemesini istemiş, bunun bir süre geriye bırakılabileceğini, sonra, üzerinde konuşulup anlaşma yoluyla bir neticeye varılabileceğini söylemiştir. Ama Muhalefet Lideri bu görüşmeden "Efendim nerede, ben nerede!." intibaı ile dönmüş ve zaten bir daha da ısrar etmemiştir. O yandan bu yana Demirelin bütün yaptıkları ve söyledikleri -bunlar çok zaman birbirinin de aynı değildir ya..- hep aynı zihniyetin delillerini ve ifadesini teşkil etmiştir. A.P. Genel Başkanı, A.P.'nin Mecliste bir çoğunluğu bulunduğu için her şeyi yapabileceği inancında direnmiştir. Halbuki, memleketin bir tek temel meselesini anlamadığı, bir tek temel meselesine el atmayı göze almadığı on ay içinde kesinlikle farkedilmiş bulunan Başbakan, bir takım tahrip işlerinin dışında ancak bir konuyu, o da yarım yamalak kotarmıştır: Af. Bunun yanında, Demirel İktidarının icraatı "Boğaza köprü yapacağız. Yapacağız dediysek bugün yapacağız demedik ya..", "Servet Beyannamesi usulünü kaldıracağız. Kaldıracağız dediysek bugün kaldıracağız demedik ya..", "Az gelirlilere Tasarruf Bonosu ödetmeyeceğiz. Ödetmeyeceğiz dediysek bugün ödetmeyeceğiz demedik ya.." dan ibaret kalmış ve bu davranışların prototipi "patates fabrikası vaadi" olarak belirmiştir.

Bugün memlekette, aslında, vatandaşı ezen, onu bunaltan bir çekişme havasının, gerginliğin bulunmadığı ortadadır. Demirel İktidarını kimse fazla ciddiye almamaktadır ki.. Bilhassa askerî protokolun mevcut olduğu yerlerde Demirelin ve Bakanlarının hangi mevkilerde bırakıldıkları fotoğraflarla hergün gazete sütunlarındadır. Demirelin, Tural karşısında şakadan esas vaziyetindeki resmi her halde çok kimseyi pek güldürmüştür. Durum bu iken A.P. Genel Başkanının büyük büyük konuşması, "bir cevap verilmek gerekirse o cevap verilir" tarzındaki lâfları ve her soruya "bu memlekette kanunlar vardır, o kanunların icabı yapılır" mukabelesi hamamda söylenen şarkıya benzemektedir. Ama bu halin, bir Başbakanın içinde bir takım kompleksler yaratmaması imkânsızdır. Çok Başbakanı uçurum kenarına bu kompleksler, ihtiyarı dışında götürmüştür.

Satır, henüz uçurum kenarına gelmemiş bir Başbakana yardım elini uzatmakta, ona asıl kuvveti verecek bir desteği sunmaktadır. Ama Demirel, tıpkı iptidaî selefi gibi, bunu kabul etmeyi bir prestij kaybı sanmakta, gösterişli törenlerde, gezilerde, propagandada bunu bulabileceğini hayal etmekte, sandıktan çıkmış olmayı yeterli görmektedir. Demireli bugünkü mevkiine oturtanlar İktidar ile Muhalefetin yanyana olmasını demokratik rejimin teminatı saymışlar, Demireli bu politikanın adamı bilerek onu Bilgiçe tercih etmişlerdir.

Halbuki iktidarının onuncu ayında Demirel tam aksi tutumun sembolüdür ve onunla bir şey olmasına artık imkân yoktur.

Toprak Mahsulleri binasının merdivenlerini orta yaşlı bir adam, oturaklı bir eda ile tırmandı. Bugün Devlet Plânlama Teşkilâtı tarafından kullanılmakta olan bu binanın merdivenlerini çıkan orta yaşlı adamın ismi Hayrettin Erkmendi. 1950 ile 1960 arasında Türkiyede uygulanan politikanın yaşayan başlıca temsilcilerinden biri olan Erkmen, Plânlama binasının holüne girince şöyle bir etrafına bakındı, sonra sol tarafa ilerledi, Yayın ve Temsil şubesine girdi. Bu sırada saatler 11'i gösteriyordu.

Erkmen, Yayın ve Temsil şubesinde kendisini karşılayan ilgili memurdan plânla ilgili bazı dokümanlar istedi. Kibar konuşuyor, fakat yukarıdan bir eda takınmayı ve imkân oranında kasılmayı da ihmal etmiyordu. Dokümanlar aranırken, buyur edildiği sandalyeye yerleşen Erkmen, karşısındaki memurla konuşmaya başladı. Bir genel müfettiş edasıyla konuşan sâbık ve sakıt DP Bakanı, plânlamayı tenkit ediyor ve şöyle diyordu :

"—Türkiyede plân gerçekçi bir şekilde yapılmıyor..."

Karşısındaki memur susuyordu. Gerçi cevap verilebilir ve DP 'nin har vurup harman savurduğu devirlerde, gerçekci olmayan bir plâna dahi hasret kalındığı söylenebilirdi. Ama böyle bir cevap tehlikeli olabilirdi. Çünkü devir, Muhteşem Süleymanın devriydi.

Erkmen, can alıcı tenkitlerine devam etti :

"—Türkiyede plânın yapılmasında sosyalistlerin şiddetle etkisi oluyor!."

Bu defa memur dayanamadı ve sordu :

"—Peki beyfendi, siz bunları nereden biliyorsunuz? Plânı ve plânla ilgili dokümanları okudunuz mu, incelediniz mi?"

Erkmen gayet ciddi, cevap verdi :

"— Haa, okumadım! Bunları duydum da merak ettim. Zaten onun için buraya geldim ve sizden doküman istedim.."

O gün dokümanları alıp giden Erkmen, daha sonra konu ile ilgisini devam ettirdi ve Plânlama Müsteşar Muavini Orhan Çapçı ile temaslar yaptı. O sıralarda, AP'nin iktisat otoritesi Aydın Yalçın,

"—Plânlama Müsteşarlığı için hem iktisat bilgisi olan, hem de idari tecrübesi bulunan bir adam arıyoruz" diyor ve müsteşar adayları arasında Hayrettin Erkmenin de ismi dolaşıyordu.

Hayrettin Erkmen
Çizmeden yukarı çıkanlar

Aşağı yukarı aynı günlerde şu haber duyuldu : Plânlamadan toplu istifalar bekleniyordu. Hükümetle ve Plânlama üst kademesiyle anlaşmazlığa düşen haysiyetli uzmanlar, tası tarağı toplamağa başlamışlardı. Başka iş aramaya koyulan bu uzmanlardan biri, konuyla ilgili soruya, acı bir gülümsemeyle,

"—Ne olacak; mart içeri, pire dışarı!" diye cevap verdi.

İçinde bulunduğu ruh haliyle kendisini ve aynı şekilde düşünen arkadaşlarını "pire" sözcüğü ile sembolleştiren üzgün Plâncının "mart" ile kastettiği ise, kasıp kavurucu, dondurucu, tahripkâr bir rüzgârdı. Bu rüzgâr bir değil, birçok unsurdan meydana geliyordu : Hükümetteki AP-DP zihniyeti, Plânlama üst kademelerini saran taviz havası, Plânlamayı ziyarete başlıyan sâbıklar, Plânlama koridorlarında iş takibine artık cesaret edebilen müteahhitler, Plânlamanın ve Plâncıların sıfıra doğru yaklaşan prestijleri, vesaire, vesaire...

Lâf ve ötesi

Oysa, AP iktidara geldiğinde Demirel, plânlı kalkınma taraftarlarına umut vermeye çalışıyor ve şöyle diyordu :

"—Devlet Plânlama Teşkilâtı zayıftır. Teşkilâta çok sayıda yeni uzman alacağız ve teşkilâtın daha iyi çalışabilmesini sağlıyacağız.."

Bazı iyimserler, Demirelin askerliği sırasında Plânlamada çalışmış olduğunu hatırlayıp, AP İktidarı devrinde de plânlı kalkınmanın devam edeceğini sandılar. Fakat tecrübe sahipleri, Demirelin, plân taraftarı kuvvet sahiplerine sevimli görünmek için girdiği bu poza inanmıyor ve plân tarafısıymış gibi görünen sözlerini, "sen onu şapkama anlat" diye karşılıyorlardı.

Zaman kötümserleri haklı çıkardı. Demirel, plânlı kalkınma vaadinin hemen ardından, Plânlamaya hiç sormadan, patates fabrikaları, asma Boğaz köprüleri vaadlerini sıralamağa başladı ve tabiatiyle, karşısında plânı ve Plâncıları buldu. Çıkan ihtilâf, Demirelin plânla ilgili tavır ve ağzını değiştirmeye başladı. Bu defa Süleyman bey şöyle diyordu:

"—Hükümetle Plânlama Teşkilâtı arasında ihtilâf var ne demek? Plânlama ile Hükümet arasında ihtilâf olamaz! Hükümet söyler, Plânlama yapar!"

Bu sözlerle ortaya konulan zihniyet, Plânlama Teşkilâtının bugün açığa çıkan âkibetinin ilk habercisi olmuştur. Sonra, gelişmeler birbirini izlemiştir. AP İktidarının Plânlama için uyguladığı kayıtsızlık ve perdeleme politikası ilk büyük meyvasını Memduh Aytürün istifası ile vermiştir. Aytürün yerine, vekâleten, Orhan Çapçı adındaki, mütevazi görünmeye dikkat eden "memur" tayin edilmiştir. Çapçı, tayin edildiği günlerde, "Kaç gün kalırsınız?" sorusuna, "Yirmi gün, filân" diye cevap vermekteydi. Fakat aradan aylar geçtiği halde, geçici, bilgisiz ve iddiasız olduğunu her fırsatta tekrarlayan Çapçı, müsteşarlık koltuğunda oturmaktadır. İddiasız oldu-

ğunu söyleyen Çapçı, Plânlama Teşkilâtında Demirel politikasını uygulamaya başlamış ve "Başbakanım şöyle istiyor", "Başbakanım şu görüşte" şeklinde konuşmayı âdet haline getirmiştir.

Çapçının -aslında Süleyman beyin- ilk hedefi, daire başkanlarını yumuşatmak olmuştur. Bu, gerçekten kurnazca bir düşüncedir. Çünkü namuslu bir teknisyen olma haysiyetini hiç bir şeye değişmeyen rütbesiz uzmanlara göre, büyük para alan mevki sahibi daire başkanlarının yumuşatılmaları imkân dahilindedir.

Çengeli yiyenler

Ağa düşen daire başkanlarının ilki Cevdet Akarundur. Maliye Bakanlığında surplus amerikan mallarını Türkiyeye getiren teşkilâtta çalışırken -bu malların nasıl hurda çıktığı hatırlanmalıdır...- Plânlama Koordinasyon Dairesi Başkanlığına getirilen Akarun mühendistir. İktisadi bilgisi pek müemmen olmayan ve bu yüzden kendini zayıf hisseden Akarunun yumuşatılması uzun sürmemiştir. Bu mühendis, bir süre sonra, Orhan Çapçı ile birlikte taktik hazırlar duruma gelmiştir. Çapçı izinli olduğunda, yerine Akarun bakmaktadır. Cevdet Akarunun, Müsteşar Vekil Vekili olarak Devlet Plânlama Teşkilâtını yönettiği günler pek hoştur.

Diğer iki daire başkanı Evner Ergun ile Baran Tuncer ise, Akarun kadar olmamakla beraber, gözden kaçmıyacak derecede yumuşatılmışlardır.

Sosyal Plânlama Dairesi Başkanı olan Evner Ergun mimardır. Etrafında sosyoloji ve siyasi ilimler okumuş birinci sınıf uzmanların çokluğunun Ergunu tedirgin etmediğini söylemek, isabetsiz bir teşhistir. Evner Ergun buna rağmen rahat ve problemsiz görünmeyi bilmektedir. Yabancılarla ve bilhassa amerikalılarla içli-dışlı dostluklar kurmakta güçlük çekmemektedir. Plânlama Teşkilâtından birçok talebi olduğu bilinen Amerikan Yardım Teşkilâtı - AID - yetkilileri ve uzmanları ile yakın ve sıcak ahbaplıklar tesis etmiştir.

İktisadi Plânlama Dairesi Başkanı Baran Tuncere Orhan Çapçı -aslında Demirel- tarafından atılan çengel en zayıfıdır. Tuncer, Prof. Besim Üstünelden boşalan bu mevkie Siyasal Bilgiler Fakültesinden gelmiştir. O zaman asistan doktordu. Çok defa daire başkanı arkadaşlarıyla birlikte hareket etmeye kendini mecbur hisseden Baran Tuncer, bazan da, Plânlamanın fazla taviz verdiğinden yakınan uzmanlara hak vermektedir. Bu yüzden Tuncerin durumu, arkadaşları arasında "iki cami arasına bînamaz" diye ifade edilmektedir.

Daire başkanlarının yumuşatılması ile Demirel politikası, Devlet Plânlama Teşkilâtında oldukça önemli bir merhale almıştır. Demirelin ümidi, kaleyi içinden fethetmektir.

birinci Plândan bile daha net, alınacak kararların fiyatları ve bedelleri açıkça ve önceden görülür hale sokmuştur. Bu ise Demirel Hükümetini endişeye düşürmüştür. Çünkü, bol bol propaganda yapabilmek için kalkınma hızının yüzde 7'den de yüksek gösterilmesini isteyen Demirel, bu hızı sağlamak için ne kadar ek finansman sağlanması gerektiğinin açıklanmasından ürkmüştür. Çünkü niyet bu hızı gerçekten sağlamak değil, lâfını etmektir. Nitekim Başbakan, son basın toplantısında, AP iktidara geldiğindenberi Türkiyenin yüzde 8.4 hızla kalkınmağa başladığını iddia etmiştir!

Cevdet Akarun
Sahibinin sesi

Gerçekler çıkmazı

Daire başkanlarının bu tutumuna karşılık, uzmanlar zigzag çizmemiş, fikirlerinden ve prensiplerinden geri dönmemişlerdir. Yumuşatılmış daire başkanlarıyla yumuşamamış uzmanlar arasındaki ilk sürtüşme, ikinci beş yıllık Kalkınma Plânının modeli üzerindeki çalışmalarda ortaya çıkmıştır. Genç ve dürüst uzmanlar, ikinci beş yıllık Kalkınma Plânının modeli ve bu modele göre işleyen on alternatifin durumu hakkında yaptıkları çalışmalarda ortaya bazı sonuçlar çıkarmışlardır. Bu sonuçlar, ikinci Plânı

Kalkınma hızını böyle yüksek tutmak iddiasını boyuna tekrarlayanlar, nedense, bunun karşılığında istenecek fedakârlığın sözünü hiç etmemektedirler. Buna karşılık uzmanlar, hiç taviz vermek istemedikleri gerçeği, hazırladıkları dokümana koymuşlardır: "Dışa bağımlı olmayan ulusal bir kalkınma, -eğer yeraltından, masallardaki gibi petrol de fışkırmıyorsa... İktisat literatüründe aksi henüz ispat edilmediğine göre- tasarruf demektir. Tasarruf arttıkça, yatırım artabilir. Milli gelir büyümesi de böyle sağlanabilir. Ne var ki, Türkiyede tasarruf artı-

şından çok üstün bir cârî harcama -kamu sektöründe- ve lüks harcama -özel sektörde- bulunmaktadır. Yani her yıl millî gelir büyümesinden yatırımlara ayrılan paydaki büyüme, cârî masraflara ayrılandan çok daha yavaş seyretmektedir. Yani, yatırım yapabilmenin millî gelire göre nisbî imkânı azalmaktadır."

Bu gerçeğe göre, Türkiye bir, az gelişmiş ülke olarak, geri kalmışlığın çemberinden kurtulmak istiyorsa ya tasarruf yapmak, ya da millî onur ve bağımsızlığından daha da taviz vererek yeni ve daha büyük dış krediler bulmak zorundadır. Dış krediler ise, -Demirel, bağımsızlığımızdan daha fazla taviz vermeye hazır dahi olsa,- bugünkü seviyenin çok üstüne çıkacağa benzememektedir. Bu durumda tasarruf, kalkınabilmek için tek finansman yolu olarak kalmaktadır. Bütün bunların ötesinde bir yol daha vardır: Kalkınmadan vazgeçmek!.. Böyle bir alternatifin mümkün olup olmadığını, eski Plânlama Müsteşarı Memduh Aytür şöyle araştırmaktadır:

"Başarısız olmak, bugünün dünyasında var olmamak" sözü ile eşdeğer hale gelmiştir. Bugünün Türkiyesinde adam başına düşen millî geliri 220 dolar olarak tahmin ediyoruz. Aynı rakamın Yunanistanda 500 doları çok geçtiğini okuyoruz. Halbuki 1949 yılında her iki memlekette adam başına düşen gelir miktarı aşağı yukarı aynı seviyede bulunuyordu..."

Görülmektedir ki Türkiye, Alparslan Türkeş "mikrobik bir ülke" diye küçümsese dahi, Yunanistana göre bile geri kalmıştır ve gitgide de geri kalmaktadır. Türkiye mutlaka kalkınmak zorundadır ve bunun için de tek yol, tasarruftur. Bu tasarrufun ölçüsünü ise uzmanlar tesbit etmişlerdir. İkinci Plânın nazırlıklarında tespit edilen gerçek şudur: Önümüzdeki beş yılda vergi gelirleri yüzde 10-12 oranında artsa dahi, yüzde 7'lik bir kalkınma hızını gerçekleştirmek için asgarî 7-10 milyar arasında yeni vergi kaynakları bulunması zorunludur. Bu, çok acı bir gerçektir.

Demirel ve yeni vergi!..

İşe "tebeddülat" karışıyor

Yeni vergi lâfını ağza dahi almak istemeyen AP Hükümetinin böyle çıkmaza girmesi, Plânlamada Demirele "Başbakanım" diyenleri harekete geçirmiştir. Müsteşar Vekili Orhan Çapçı, hazırlanan ikinci Plân modelinin Hükümete sevimli gelecek şekle sokulabilmesi için bir formül düşünmüş, uzmanları çağırmadan, sadece daire başkanları ile düzenlediği bir toplantıda meselenin görüşülmesini istemiştir. Teamüllere tamamen aykırı olan bu toplantıya daire başkanları da, yaptıklarının anlamını bile bile, katılmışlardır. Bu toplantıda, Plânlama Müsteşar Vekili ve daire başkanları, ikinci beş yıllık Plânın neler yapmak istediğini, hangi temel problemlerle uğraştığını, karşılıklı dengeler halinde ve bir bütün içinde ele alan modeli, kimseye çaktırmadan, Demirelin hoşlanacağı tarzda değiştirmek istemişlerdir. Bu kafadarlar, vergi adaletsizliğini önleyecek, kontrolsüzlüğü önleyerek verimi arttıracak tedbirlerle, toprak reformu ve bölgeler arasındaki dengesizliği önleme konularında öngörülen tedbirleri ve süreleri kaldırmışlar, gerçekleri kesin ifadelerle ortaya koyan kısımları yumuşatıp, yuvarlak hale getirmişlerdir.

Fakat bu toplantı, Plânlama bünyesinde içten içe devam eden huzursuzluğu su yüzüne çıkarmıştır. Hele bu toplantıda alınan "yumuşatma kararları"nı Başbakancı kafadarlar, kulis görüşmeleriyle uzmanlara kabul ettirmek yolunu tutunca, uzmanlar kesin olarak itiraz bayrağını çekmişlerdir. Başlıyan tartışma sırasında daire başkanları, uzmanların "Ne diye gizli toplantı yapıyorsunuz? Kanunen bizim sorumluluğumuzda olan bir metinde siz ne hakla değişiklik yapabilirsiniz?"

Yalçın Küçük — Ülkü Eğeci — Hikmet Çetin

Genç takım

şeklindeki sorulara dört başı mâmur bir itiraftan ibaret olan şu cevabı vermişlerdir:

"— Ne yapalım, sizinle oturunca zor oluyor. Özel tasarrufları biraz yüksek göstermeye, vergi artışlarını biraz yüksek olacak diye kabul etmeye yanaşmıyorsunuz. Bu İktidar sizin söylediklerinizi yapabilir mi? Yapamaz! Niye adamlarla kötü olalım?"

İyice açığa çıkan bu durum üzerine, Uzun Vadeli Plânlama Şubesindeki uzmanlar başta olmak üzere, Yalçın Küçük, Ülkü Eğeci, Hikmet Çetin, Nejat Ölçen ve diğer bazı uzmanlar bir muhtıra hazırlamaya ve yapılan hareketi şiddetle protestoya karar vermişlerdir. Ancak muhtıra hazırlanmasında sakınca görülmüş ve Orhan Çapçıya, Uzun Vadeli Plânlama Şubesi Müdürü Yalçın Küçüğün imzası ile bir protesto mesajı verilmiştir. Bunun üzerine Orhan Çapçı bir "yatıştırma toplantısı" düzenlemiştir. Fakat bu toplantı bir şeye yaramamıştır. Yalçın Küçüğün katılmadığı toplantıda, Küçüğün dairesinden Ülkü Eğeci, arkadaşlarının da düşüncelerine tercüman olarak şöyle demiştir:

"— Hükümete verilmek için hazırlanan plân stratejisi dokümanı artık, bizim sorumluluğumuzda hazırlanmış değildir ve bize ait olamaz. Ancak daire başkanlarıyla sizin şahsî görüşlerinizi aksettirebilir. Şube Müdürümüz Yalçın Küçük burada değil. Burada olsaydı, mutlaka, bizim adımıza, bunları söyleyecekti!.."

Bu toplantı bu hava içinde sona ermiştir.

Plân değil, memorandum!

Aslında, Plânlamadaki huzursuzluğu yaratan tek sebep, meşhur "tebeddülât toplantısı" değildir, Plânlama her bakımdan rayından çıkarılmıştır. Hükümetin tutumunun bir başka örneği, Demirelin Plânlama ile temas tarzıdır. Tam Yüksek Plânlama Kurulu toplanacakken, Plânlamaya âni bir haber uçurulmakta ve "Beyfendi sizden bilgi alacak" denilmektedir. Demirelin ne konuda bilgi alacağını bilmeyen daire başkanları, kopya hazırlayan öğrenciler gibi, uzmanlardan çeşitli konularda aldıkları bilgileri küçük kâğıtlara yazarak ceplerine tıkıştırmakta ve Başbakanı kuzu gibi beklemektedirler. Sonra, "Beyfendi", saat 17'de demişse 19'da, salı demişse çarşamba günü çıkıp gelmekte ve daire başkanlarını Bakanlar Kurulu odasına alarak, bir güzel imtihan etmektedir!. Aklına ne gelirse soran, uzmanları hazırlıksız oldukları konularda yanlışlığa düşürmekten özel bir zevk duyan "Beyfendi", bu arada, yakındaki Yüksek Plânlama Kurulunda, hangi görüşlerden hoşlanacağını da çıtlatmaktadır.

Oysa bu toplantılar İnönü zamanında birkaç gün önceden haber verilir, konusu söylenir ve kimsenin onur kırıcı bir hale düşmemesine dikkat gösterilirdi. Şimdi her şey tersine dönmüştür. Eskiden Yüksek Plânlama Kurulu toplantıları teype alınır, plânı aksatan genel müdürler uzmanların önünde Başbakan tarafından azarlanırken, bugün genel müdür muavinleri dahi Plânlamaya bir padişah edasıyla gelmekte, Orhan Çapçı tarafından merdivenlerde karşılanmaktadırlar. İş bu kadarla da kalmamakta, herhangi bir genel müdür veya Bakanlık, plâna aykırı kararları rahatça almakta, Orhan Çapçı bu kararı daire başkanları arasında "elden dolaştırarak" tasdik ettirmektedir.

Korkunç bir iddia

İbrahim Elmalı

Şu anda ortaya korkunç bir iddia atılmıştır. Bu iddiaya nazaran Diyanet İşleri Başkanı Bay İbrahim Elmalı, bir takım kimselerin önünde şu görüşü söylemiştir:

"— Yurdumuzda Hilâfet kurulmadıkça kurtuluş yoktur.."

Bay Elmalının aktif politika yapmak heveslisi bulunduğu, bu hevesini yurt dışına bile taşırdığı, bir ara fetvalar vermeye kalkıştığı, fakat sonradan yerine oturtulduğu bilinmektedir. Ama Hilâfeti geri getirmeye Menderesin o unutulmaz Grupu bile muktedir olamamışken bir Diyanet İşleri Başkanının böyle hevesleri dile getirmesi derhal tahkikatı gerektiren bir ihbardır.

İhbar, bir muhalif gazetede yapılmamıştır. Hürriyet gazetesinin 6 Eylûl 1966 tarihli sayısında yapılmıştır. İhbarı yapan adını saklamamıştır ve bir "kızıl yazar" değildir. İhbar sahibi, Beyoğlu Merkez Vâizi Mehmet Küçüktür. Mehmet Küçüğün ileri sürdüğüne göre 1964 Temmuzunun son günlerinde, İstanbul müftü yardımcılarının odasında, Bay İbrahim Elmalı müftü yardımcılarından Fikri Yavuz, Şükrü bey ve murakıplardan Yusuf Sağlamın huzurunda Türkiyenin kurtuluşunun Hilâfeti kurmakla olacağını söylemiştir.

Bugün için yapılacak ilk iş, Devlet Bakanlığı tarafından bu, çizmesinin boyunu unutan hoca efendi hakkında bir tahkikat açmak ve iddianın sıhhat derecesini tesbit etmektir.

İkinci fasıl, ondan sonra gelecektir.

Bütün bunların üstüne, Orhan Çapçının, kendisinin Müsteşar Vekili olduğunu öne sürerek, dairenin normal işlerini de savsaklaması eklenmektedir. Bu yüzden terfi, yeni uzman alma, yeni araştırmalar için karar çıkarma gibi işler durmuştur. Bu durum karşısında uzmanlar, bundan bir ay önce "gideceksen git, kalacaksan kal ve iş yap" fikrini havi muhtıra yazmaya karar vermişlerdir. Araya giren daire başkanları, hemen Çapçıya giderek, isteği duyurmuşlardır. Artık bu kadarına Çapçı dahi dayanamamış ve istifa mektubunu cebine koyarak Demirele gitmiş ve başka göreve tayinini istemiştir. Ama Başbakanın cevabı şu olmuştur:

"— Yahu, ben seni oraya onları idare edesin diye gönderdim. Sen mi onları idare ediyorsun, onlar mı seni? Ne istifası? Ben seni oraya asaleten tayin etmeyi düşünüyorum!"

İyice şaşıran Çapçı, Plânlamaya dönünce, kendisini heyecanla bekleyen daire başkanlarına konuşmayı aynen nakledivermiştir! Durumu daire başkanlarından öğrenen ve şartların değişmesi için son ümitlerini de kaybeden uzmanlar birer ikişer istifa etmeye veya iş aramaya başlamışlardır. İlk önce, NATO'da iş bulan Genel Sekreter Haydar Aytekin ayrılmıştır. Uzun Vadeli Plânlama Şubesi Müdürü Yalçın Küçük de Orta Doğu Üniversitesi İktisat kürsüsüne öğretim üyesi olarak geçmek için mutabakatı sağlamıştır. Onu bugünlerde Ülkü Eğeci, Hikmet Çetin, Halûk Ceyhanın izleyecekleri -kendilerinin ifadeleriyle- bilinmektedir. Diğer uzmanlar da haysiyetle çalışabilecekleri birer iş aramaktadırlar. Bu uzmanlar tâviz vermeğe mecbur kalmasalar dahi, ayrılmaya kararlı olduklarını belirtmekte ve:

"— Plânlar uygulamak için yapılır. Yoksa Plâncıların egzersiz yapması için değil!" demektedirler.

Ama herşeye rağmen, mevki ve para hırsına kapılarak veya "hiç olmazsa bir kısım tavsiyeleri dinletsek, kârdır" diye düşünmeye kendilerini zorlıyarak yerlerini muhafaza etmek isteyenler de vardır. Bu tutumdaki uzmanlara bakanlar, ister istemez, CHP iktidarında istifa eden uzmanları hatırlamaktadırlar. O zaman tavizden şikâyet ederek istifayı topluca basanlar, acaba böyle günlerin geleceğini ve bazı arkadaşlarının bu hali bile hazmedebileceğini düşünebilirler miydi?

Artık, ekonomik çevrelerdeki yaygın düşünce şudur: "Plânlama filan yok! Burası Hükümetin bir tasdik merciinden ibarettir.."

Türk - İş

Genel greve doğru

700 bin civarında üyeye sahip bulunan Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonunun Genel Sekreteri Halil Tunç, heyecandan titreyen bir sesle, elindeki bildiriyi okumağa devam etti:

"—..Buna rağmen karşılaşılan kanunsuzluklar, yargı organları kararlarının hiçe sayılması, yurdumuzda mutlaka bir rejim münakaşası açılması gerektiğini göstermiştir. Bu münakaşa açılmalı, demokrasi adı altında oynanan oyun kamuoyunun gözleri önüne serilmeli ve rejimimizi kurtaracak tedbirler derhal alınmalıdır.."

Bu, bir basın toplantısı idi. Halil Tunç türk işçileri adına konuşuyordu. Türk-İş adına, bugüne kadar bu derece sert bir tepki, hiç bir iktidara yöneltilmemişti. Haftanın başında Salı sabahı, Konfederasyonun

Halil Tunç
Cihad açıldı

Selânik Caddesindeki Genel Merkezinde yapılan bu açıklama Çorumlu işçiler ve İktidarın bu son olayla iyice açığa çıkan zihniyetiyle ilgiliydi. Günlerdenberi tenkit edilen, pasif davranmakla, Hükümete paralel gitmekle suçlanan -ki bu suçlamaların tamamen haksız olduğu da söylenemez- Türk-İş, biraz da iyimserlikle umut bağladığı son teşebbüslerden olumlu bir sonuç alamayınca, beklenenden de sert bir davranış göstermişti.

Halil Tunç, bildirinin son satırlarını okudu:

"— Kanunları ve kararları uygulatacak organlar nerededir? Eğer bu organlar görevlerini yapamıyorlarsa, ya da görev yapamıyacak duruma getirilmişlerse, bu, hukuk devletinin sonu demektir."

Türk-İş bu durum karşısında, yurdumuzda oynanan oyunu sona erdirerek, demokrasiyi ve hukuk devleti anlayışını yerleştirme mücadelesinin ilk ve asli görevi olduğuna inanmaktadır. Bu mücadele yapılacaktır.."

Tunç, mücadelenin kademe kademe nasıl yürütüleceğini açıkladı:

"— En kısa zamanda İstanbulda, bütün Türkiyeden katılacak sendikacıların iştirakiyle, görülmemiş büyüklükte bir protesto mitingi tertiplenecektir.

Buna rağmen mesele halledilmezse, Karstan Edirneye kadar her ilden, Türk-İş tarafından tespit edilecek sayıdaki işçiler Ankaraya yürüyecekler ve Ankaraya vardıklarında çok büyük bir miting tertiplenecektir."

Mesele buna rağmen halledilmezse ne yapılacağına dair soruya ise Tunç şu cevabı verdi:

"— Gerekirse, kanun yasağına rağmen, genel greve dahi gitmeyi göze aldık!"

Suçlu, Johnson Kemal mi?

Eğer mesele halledilmez ve Tunçun haber verdiği protesto hareketleri başlar, Türkiyenin yollarını yürüyen işçiler doldurur, grevler dört bir yanı sararsa, bunun mercii, sorumlusu veya suçlusu kim olacaktır? Bu soruya hemencecik "Johnson Kemal" diye cevap vermek, işi çok basitten almaktır. Gerçi gelişmelerde Çorum Belediyesinin bu garip şahsiyetli Başkanının rolü büyüktür. Ama suyun altında cereyan eden bazı olaylar, ilk şöhretini Amerika Başkanı Johnson'a özel mek-

tup yazıp, beton karıştırma makinesi istiyerek yapmış olan bu adamın ikinci sınıf emir kulu bir politikacı ve istenilse rahatça geçilebilecek bir engel olduğunu göstermiştir.

Johnson Kemalin ve Hükümetin bu meseledeki rollerini, davranış tarzlarını ortaya koyan bir olay, geçen haftanın sonunda Cumartesi günü cereyan etti. Hem de bir komedi havası içinde... O gün Milliyet Gazetesinde bir haber yayınlanmıştı. Buna göre, Çorumlu işçiler meselesini halletmek için Türk-İş, temaslarına devam etmiş ve Hükümetin ağırlığını koymasını istemişti. Devlet Bakanı Bilgehan, meseleyi halletmemekte direnen Belediye Başkanını Ankaraya çağırmış, fakat Johnson Kemal, işinin çokluğunu bahane ederek, daveti -AP'li bir belediye başkanından beklenemiyecek bir cüretle- reddetmişti! Cumartesi sabahı da Başbakan, Johnson Kemali Ankaraya çağıracaktı. Diğer gazetelerde de buna benzer haberler vardı.

Fakat Cumartesi sabahından itibaren Demirelden Çoruma hiç bir haber gönderilmedi. Çorumdan gelen haberler de, Belediye Başkanının makamından kımıldamaya niyetli olmadığını gösteriyordu. Bu işe en çok canı sıkılanlardan biri, işçilerle birlikte İstanbula kadar yürüyen ve bu meseleyi hâlâ izleyen Milliyet muhabiri Mete Akyoldu. Akyol, hem meselenin hallinin gecikmesine üzülüyor, hem de Hükümet çevrelerinin kendisine verdikleri haberin doğru çıkmamasına kızıyordu: İşte, Demirelin Johnson Kemali çağıracağı söylendiği halde, böyle bir şey olmamıştı!..

Demirel mi çağırdı, Mete mi?

Nihayet Mete kararını verdi ve saat 11 sıralarında, Başbakanlığa yakın bir yerdeki Milliyet bürosundan Çorum Belediye Başkanına telefon etti. Aralarında şöyle bir konuşma geçti:

"— Kemal bey, ben Ankaradan, Başbakanlık civarından -bu son kelime biraz çabuk söylendi- telefon ediyorum. Lütfen, saat kaçta Ankarada olacağınızı haber verir misiniz?"

"— Şey.. efendim... Anlıyamadım! Başbakanlıktan mı telefon ediyorsunuz? Ama bana Başbakandan bir iş'ar vukubulmamıştı?."

"— Efendim, ben orasını bilemem. Önümüzdeki notta, saat kaç ta Ankarada olacağınızın öğrenilmesi isteniyor.."

"— Şey... Allah allah... Efendim... Şey... Beyfendi, siz kimsiniz?"

C.H.P'liler Faaliyette

Herkes bir türlü uğraşır. C.H.P.'liler de, işte böyle. Birbirleriyle uğraşırlar. Aşağıda, Ortanın Solu Aleyhtarı mümtaz grupun en mümtaz simalarından Ekrem Özdenin - İstanbul Senatörü - aynı takımdan Mustafa Uyara - İzmir Milletvekili - yazdığı mektubun metniyle fotokopisi bulunmaktadır. İzmire gönderilmiş olan bu mektubun fotokopisi bir İzmirli AKİS okuyucusu tarafından temin edilip bize ulaştırılmıştır.

T.B.M.M.
Hususi

İstanbul
23-8-66

Kardeşim,
13-8-66 tarihli mektubunuzu ancak şimdi bana verdiler.

Parti Meclisinde sayın İnönü öbür tarafı tutmuştur. Tebliğ oylanmadan yayınlanmıştır. Bunu ifade etmedik. Arkadaşlar uygun görmediler.

Ertunga Almanyada imiş. Eylülün 3-4 de gelecekmiş. Eylül 5 veya 6'da burada bir toplantı yapalım ve basına birşeyler söyleyelim. Kongreleri sıkı takip edin. Ben buradaki işleri organize etmeye çalışıyorum. İnşallah muvaffak olacağız. Yalnız, çalışmak lâzımdır.

Arkadaşlarla görüşüp toplantıyı bana bildiriniz.

Sevgi ve saygılar.

E. Ozden

T. B. M. M.
Hususi

İstanbul
23-8-66

B. M. M.
Hususi

İstanbul Senatörü Özdenin mektubu
Dostlar alışverişte!

"— Ben, Muammer!"

"— Şey... Muammer beyfendi! O halde, bu bir emir mi?"

"— Nasıl kabul ederseniz beyfendi.."

"— Ama, Muammer beyciğim, vakit öğleye yaklaştı, ben neyle geleyim oraya?"

"— Bir araçla!"

"— Otobüs var, taksi var. Ama ben elbet bir şeyle gelirim. Hay hay, efendim! Yalnız, sayın Başbakanım müsaade ederse, bir yemek yiyebilir miyim?... Sağolun beyfendi... Saat 14'te hareket eder, 18'de orada olurum. Beyfendicim, sayın Başbakanıma te'yiden hürmetlerimi bildirir misiniz? Güleğüle beyfendi... Tabii Muammer beyciğim, elbet de... Saat 18'i geçirmem efendim... Şerefle beyfendi!."

Aradan saatler geçti. Johnson Kemal, gerçekten Ankaraya, Başbakanlığa geldi, Başbakanla, sonra Çalışma Bakanı ve Türk-İş Genel Sekreteri ile görüştü. Bu görüşmelerden sonra Başbakanlıktan ayrılan Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem, bir gazeteci ile karşılaştı. Gazeteci sordu:

"— Beyfendi, Çorum Belediye Başkanını Ankaraya kim çağırdı? Başbakan mı?"

Ali Naili Erdem, Ferdi Tayfurunkini andıran sesiyle, kasılarak cevap verdi:

"— Evet, sayın Başbakanımız çağırdı!.. Onun için geldi."

Ali Naili Erdemin arkasından bakakalan, gülmemek için dudaklarını ısıran ve yukarıdaki soruyu sormuş olan gazetecinin ismi, Mete Akyoldu!..

Johnson Kemalin müthiş itirafı

Yukarıdaki arabaşlık, bir türk filminin ismi değildir. Bütün davetleri reddettikten sonra Meteninkini kıramayıp Ankaraya gelen Johnson Kemal, bu vesile ile görüştüğü Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunça gerçekten müthiş bir itirafta bulunmuştur.

Çorum Belediye Başkanı, Başbakanlık Özel Kaleminde bir süre bekledi. Başbakan gelince, "çağrı üzerine geldiğini" söyledi. Başbakanın yanına girerek bunu haber veren Özel Kalem Müdürü Muammer Ekonom, şaşkın bir "Süleyman bey"le karşılaştı. Özel Kalem Müdürü ile Başbakan arasında ne geçti, bilinmez ama, Muammer Ekonom, Ali Naili Erdem ile Halil Tunçun da beklediği Özel Kalem odasına döndüğünde epey şaşırmış görünüyordu. Johnson Kemal, Demirelle yaptığı görüşmede istifa mektubunu cebinde getirdiğini, kendisinin ayrılacağını, Hükümetin, o zaman, isterse meseleyi halledebileceğini bildirdi. Demirel ise bu istifayı kabul etmedi ve "Mercii ben değilim" diyerek geçiştirdi.

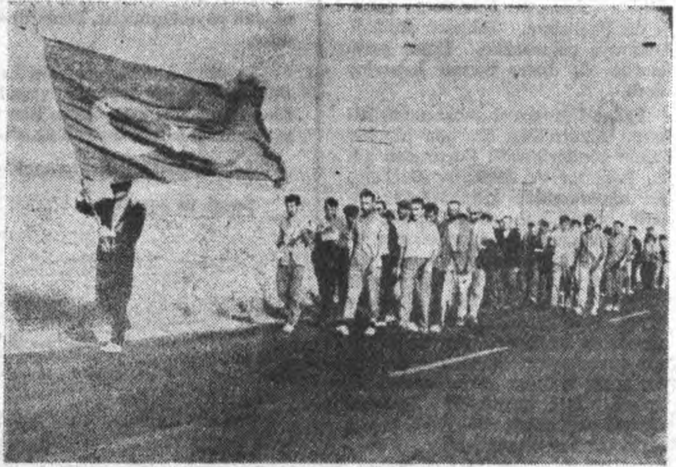
Sıra, büyük itirafın yapıldığı görüşmeye gelmişti. Başbakandan sonra Halil Tunç ve Ali Naili Erdemle bir toplantıya katılan Johnson kemal, şunu açıkladı: Aslında, Çorumda Danıştay kararının uygulanmaması ve işçilere haklarının verilmemesi Belediye Başkanının kişisel politikasına ve inadına değil, AP İl İdare Kurulunun kararına dayanıyordu! Eğer İl İdare Kurulu kararını değiştirirse, Johnson Kemal, işçileri tekrar işe almaya ve Danıştay kararını uygulamaya hazırdı! İşte Johnson Kemalin müthiş itirafı buydu!..

Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç çok şaşırdı. Günlerdenberi işçilere hak verdiklerini, fakat muhtar bir belediyeye karışamıyacaklarını söyliyen İktidar sözcüleri, Johnson Kemali Ankaraya çağırıp da güya getirtemeyen Devlet Bakanı Bilgehan ve "meselenin mercii ben değilim" diyen Başbakan, demek ki yanlış söylüyorlardı. Çorumlu işçilere yapılan haksızlık, bal gibi, bir parti ve iktidar politikasının sonucuydu.

Bu görüşmede Johnson Kemal, İl İdare Kurulunun kararı değişmedikçe işçileri işe alamıyacağını, bu olmazsa, kendisinin tek yapabileceği şeyin istifa etmek olduğunu söyledi ve istifa mektubunu çıkarıp masanın üzerine koydu.

Bunu kabul etmeyen Ali Naili Erdem, ertesi gün Çoruma, AP İl Başkanına telefon etti ve -güya- şu cevabı aldı: "Hayır! AP İl İdare Heyeti, kararını değiştirmiyecektir!."

Ama Demirel, genel başkanı olduğu partinin Çorum teşkilâtına en ufak bir telkinde bulunmadı. Tersine, Türk-İşin sertleşen konuşmalarına karşı, "ne yaparsanız yapın" anlamına gelen davranışlarla karşılık verdi. Bir habere göre, Demirelin bu kayıtsız davranışının sebebi, AP'li bir Türk-İş Yönetim Kurulu üyesinin kendisine şu raporu vermesiydi: "Merak etmeyin. Türk-İş ne genel grev, ne de başka şey yapabilir!"

Yürüyen Çorumlu işçiler
Kanayan yara

..ve tepki!

İşçiler için, hak aramak yolunda son kapı da kapanmış oluyordu. Önce Danıştaya başvurmuşlar, sonra Danıştayın verdiği yürütmenin durdurulması kararının uygulanma-

sı için yollara düşmüşlerdi. Ama işte, karşılarında ne hak, ne de hukuk tanıyan bir İktidar vardı. Bu İktidarın dayandığı parti, hattâ ve hattâ bir Danıştay kararına tam olarak muhalif bir karar alabiliyor ve Başbakan, -Çorum AP İl İdare Heyetinin aldığı- bu kararı, sessiz kalarak, tasvip ettiğini ortaya koyuyordu.

Bunun üzerine, Türk-İş İcra Heyetinin Ankarada bulunan üyeleri, Konfederasyonun tutumunun değiştirilmesini ve hakları tanımamakta ısrar edenlerin kullandığı hukukdışı metodların, gerekirse, hak arayanlar tarafından da kullanılmasını kararlaştırdılar. Halil Tunç, basın toplantısını bunun üzerine yaptı.

Bu toplantının ilginç yanı, Türk-İşin bir iktidarın karşısına kesin olarak geçmesi ve bu kararının gerekçesinin sadece Çorum olayları olmamasıdır. Halil Tunç, Çorum olayının bardağı taşıran damla olduğunu, daha önce cereyan eden Malatya olaylarında, Zonguldak olaylarında, Çan grevinde ve daha birçok meselede İktidarın gerçek zihniyetinin meydana çıktığını söylemiştir. Çorumlu işçilerle ilgili Danıştay kararının mutlaka yerine getirilmesi gerektiğini, bunun için bir merci bulunmasının zorunlu olduğunu belirten Tunç, "Hükümet bunları uygulamıyor. Başka ne merci olabilir?" sorusuna şu cevabı vermiştir:

"— Böyle bir kuvvetin bulunması gerekir. Kuvvet Kumandanları olabilir, Millî Güvenlik Kurulu olabilir, baskı grupları olabilir..."

Türk-İş Genel Sekreteri, açıkladığı fiilî protesto hareketlerinin, Danıştay kararı aynen uygulanıncaya kadar devam edeceğini, "54 işçinin bir kısmının başka işe yerleştirilmesi" gibi bir pazarlığa hiç bir şekilde girilmiyeceğini açıklamış, "mesele hakkın alınması, yargı organlarının kararlarının uygulanmasıdır" demiştir.

Türk-İş gibi, bünyesinde, Yönetim Kurulunda, hattâ İcra Heyetinde çok miktarda AP'li sendikacı bulunduran bir teşekkülün böylesine sert ve kesin bir jestle İktidarın karşısına -istemiyerek de olsa- dikilmeye kendini mecbur hissetmesi, son derece önemli bir olaydır. Hukukdışı olayların etkisi ve kamuoyunun baskısı Türk-İşi bu yola itecek kadar artmıştır. Gerçi bunu geçiştirmeye, önemini küçültmeye çalışanlar vardır. Meselâ, TRT!.. Başbakanın saat 11'de yaptığı basın toplantılarını 13 haber bülteninde "kendi sesinden" ve geniş geniş yayınlayan TRT, haftanın başında Salı sabahı 9.30'da yapılan basın toplantısına 13 bülteninde yer ayırmamış, fakat aynı bültende, Uluslararası Köprü Yaptırma Derneğinin son toplantısına dair habere tam üç dakika yer vermiştir. AP'li basın da aynı tutumun içindedir. Ama artık, gerçeklerin halkoyundan gizlenemiyeceği günler yaklaşmaktadır. Türkiyenin yollarında işçiler yürümeye başlayınca, onları görmemenin çaresi ancak -"Süleyman bey"in yaptığı gibi-, gözleri kapamak ve başı kuma gömmektir. Su 100 derecede kaynar ve bu sıcaklığa da birdenbire erişmez. Ama şu Çorum meselesinin gelişme şekli, dipten tek tek yükselen kabarcıkların nasıl, süratle artmağa başladığını, büyük fokurtunun ve kaynamanın nasıl kapının eşiğine dayandığını haber vermektedir.

Petrol

Geliştirilen bir oyun

Bugünlerde bir büyük yağmanın, Ordu tarafından yapılan müdahaleye rağmen gerçekleşip gerçekleşmeyeceği çok kimse tarafından merakla takip edilmektedir. Yağma, Türkiyenin petrolleriyle ilgilidir. Ancak bu defa bahis konusu olan petrollerin kendisi değil, onu taşıyacak borusudur. Demirel Hükümeti, devlet kanalından finanse edilmiş olan Batman - İskenderun pipe-line'ının yüzde 51 hissesini özel sektöre satışa çıkarmak üzeredir. Bu yüzde 51 hisse, 153 milyon lira tutmaktadır. Devletin elinde sadece yüzde 49 nisbetinde hisse kalacağından devlet pipe-line'ın kontrolü hakkını elinden kaçırmaktadır. Devlet tarafından finanse edilip özel sektöre bir baklava gibi tepsi içinde sunulan pipe-line'ın senede 100 milyon liralık bir kâr sağlaması beklenmektedir.

Turgut Gülez
Oyun içinde oyun

Nitekim son günlerde, yabancı petrol şirketlerinin Türkiyedeki merkez bürolarına uğrayanlar, herkesi sevinçli bir telâş içinde buldular. Şirketlerin yüksek memurları, taşradan geldikleri her hallerinden belli bazı kimselerle hararetli konuşmalar yapıyorlar ve onlara, sahneye konulacak yeni oyunun rejisörü edasıyla, yapılacak işi anlatıyorlardı.

Oyunun ana hatları, geçtiğimiz hafta Perşembe günü Ankarada, Türkiye Petrolleri A.O. Genel Müdürlüğünde yapılan bir toplantıda tesbit edildi Toplantıya katılan Ticaret Bakanlığı Müsteşarı Mazlûm Ataman, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Müsteşarı Kemal Noyan ile Maliye Bakanlığı Müsteşar Muavini Muhsin Özbay, bağlı bulundukları Bakanların, dolayısiyle Hükümetin Batman - İskenderun pipe-line'ının satışı konusundaki onayını bildirdiler. Yapılan konuşmaları ağzı kulaklarında dinleyen T.P.A.O. Genel Müdürü Turgut Gülez de müsbet oy kullanmak suretiyle, kendisini oraya getirenlerin güvenine lâyık olduğunu ispatladı.

Karara göre, kurulacak şirketin 153 milyon liralık hisse senedi, en geç Kasım ayı içinde, satışa çıkarılacaktır.

Onlar erdi muradına..

Bulunduğu mevkiin Danıştay kararı gereğince gayrimeşru "işgalci"si olduğu bilinen T.P.A.O. Genel Müdürü Turgut Gülez, daha tâyininin haftasında nasıl bir zihniyet taşıdığını ortaya koymuş ve bu arada pipe-line'ı "özel sektöre mal etme" arzusunu saklamamıştır. Bu konu-

da kulağı ziyadesiyle bükülen Gülez bugün oynanmakta olan oyunun gerekli mizansenini büyük bir ustalıkla hazırlamıştır.

Fikir, tabiidir ki kendisinin değildir. Tepede, tepenin de tepesinde bulunanlar böyle istemektedirler. Hangi çevrelerin desteğiyle iktidar koltuğuna oturduğu çok iyi bilinen AP ve onun başı Demirel, her mahallede bir milyoner yaratma sevdasından bir türlü vazgeçmemekte ve "dediğim dedik, çaldığım düdük" örneği, yeni bir Menderes devri için her türlü şartları hazırlamaktadırlar. Petrol borusu satışı da bu mantığın sonucudur ve AP herşeyini borçlu olduğu çevrelere devlet kesesinden haraç dağıtmağa hazırlanmaktadır. Çünkü, pipe-line'ın bütün masrafı devletçe karşılanmış ve T.P.A.O., eski Genel Müdür İhsan Topaloğlu zamanında yerli ve yabancı kaynaklardan gerekli olan 303 milyon liralık finansmanı büyük güçlüklerle sağlamıştır.

AP İktidarı, zarar eden devlet işletmelerini özel sektöre devretme kararını bile ağzında geveleyip dururken, bu önemli çıkış, duyanları bu hafta büyük şaşkınlığa uğrattı. Herkes, AP İktidarının onbirinci aya ulaştığı şu günlerde birşeyler bekliyordu ama, pipe-line garibesi kimsenin aklına gelmemişti. Konu, yurt ölçüsünde önemli bir konudur. Zira pipe-line, stratejik açıdan büyük değer taşımaktadır.

Bunun yanında, tesislerin yılda 100 milyon civarında kâr sağlıyacağı hesaplanmış ve buradan gelecek paralarla T.P.A.O.'nın yeni yatırımlar yapabileceği düşünülmüştür. Hattın zarar edeceğini sanmak için ise deli olmak gerekir.

Ordunun sesi

Satış muamelesinin bir başka garip tarafı, işin başındanberi buna sadece yabancı petrol şirketlerinin talip olmuş bulunmalarıdır. Bu şirketler önce bunu sabote etmek istemişler, sonra ortaklık talep etmişlerdir. Halbuki, borunun finansmanı zaten devlet tarafından yapıldığı için şimdi böyle bir satışa lüzum yoktur. Sağlanacak yıllık kârlardan borçları ödemek kabildir.

O halde?

T.P.A.O.'da yüzde 7,6 hisseye sahip Ordu Yardımlaşma Kurumunun yöneticileri, bütün bu soruların cevaplarını verebilecek durumda oldukları için, karara karşı koydular.

M. S. Bakanlığı binası
Sert bir çıkış

Milli Savunma Bakanlığının bu konularda ziyadesiyle hassas Müsteşarı Korgeneral Kemal Atalay da meselenin incelenmesi için gerekli direktifleri verdi. Böyle bir tasarrufu önleyebilmek için daha önceden bütün tedbirleri almış bulunan Bakanlığın Akaryakıt İkmal Koordinasyon Dairesi Başkanı Tuğgeneral Mustafa Gökben ise son durumu bir kere daha inceledikten sonra kararı protesto etmeye kadar verdi.

Bunun için gerekli yazı, geçtiğimiz haftanın son günü, halen Ordu Yardımlaşma Kurumu Müşavirliğini yapan Petrol Ofisinin eski Genel Müdür Muavini Özer Derbil tarafından kaleme alındı. Yazının muhtevası üzerinde uzun uzun duran öfkeli generaller, son rötuşları da yaptıktan sonra bunu T.P.A.O. Genel Müdürü Turgut Güleze gönderdiler.

Gülez, generallerin bu sert tepkisini hesaplamamış olacak ki yazıyı okuduktan sonra hayli şaşırdı.

Oyunun içyüzü

Karara en çok sevinenler, hiç şüphesiz, memleketimizdeki yabancı petrol şirketleri olmuştur. Aylardır bu tatlı kârı ele geçirmek için uğraşan bu şirketler, muratlarına nail olmuşlar ve çok yağlı bir kuyruk daha yakalamışlardır. Karar çıkar çıkmaz, bunların il ve bölge temsilcilikleriyle derhal temasa geçtikleri ve gerekli direktifleri verdikleri söylenmektedir.

Verilen talimat şudur: Yabancı şirketlerin bölge ve il temsilciliğini yapmakta olan kimseler, Kasım ayı içinde çıkacağı söylenen boru hattı hisse senetlerinden bol bol alacaklardır. Bunların paraları yabancı şirketçe ödenecektir. Bu senetler daha sonra bir-iki elde toplanacaktır. Daha sonrası ise malûmdur.

İşte, oyunun içyüzü budur. AP İktidarı da bunu bilmekte, sadece bilmekle de kalmayıp, ne hikmetse, şiddetle istemektedir! Bu oyunun adı da "pipe-line'ın halka mal edilmesi"dir.

Ordu Yardımlaşmanın müdaha-

lesinin neticesi bugünlerde alınacaktır. Lokma ya kursakta kalacak, ya işkembeye inecektir.

Gençlik

Dikenli bir konu

Koyu renk elbiseli, aynı yaşlarda görünen dört genç içeri girdiklerinde güneş batmak üzereydi. Geniş odanın sol tarafına düşen ceviz masanın arkasındaki döner koltuğunda sağa hafif bir çark yapan, gür saçları fazlaca itinalı, bilmece yüzlü zat, gelenlerin ellerini isteksizce sıktı ve yarım ağızla :

"—Buyrun, oturun.." dedi.

Gençler, bir saniye kadar, birbirlerini süzdüler. Sessizliği, bilmece yüzlü zat bozdu:

"—Önünüzdeki kutunun birinde sigara olacaktı. Arzu eden, yaksın."

Sonra, gençlerin ve ziyaret sebeplerinin tamamen yabancısıymış gibi bir tavır takınmaya gayret ederek, ne istediklerini sordu. Gençler, "başlıyoruz" der gibilerden, birbirlerine baktılar. Şaşırmadılar. Ortada oturan genç, büyük bir haksızlığa uğradıklarını, bir oyunla karşıkarşıya bulunduklarını söyledi. öteki iki genç ise, bir hukuk devletinde rastlanması büyük tepkilere yol açabilecek bir hata yapıldığını ileri sürdüler. İlk konuşan genç, elindeki zarfı göstererek, istenirse iddialarını isbata hazır olduklarını belirtti. İşte, ne olduysa bundan sonra oldu : Kaşlarını çatarak da olsa, gençleri dinleme gayreti içinde bulunan bilmece yüzlü zat birden parladı ve:

"—Kardeşim, bizim suçluluğumuzda ısrar ediyorsanız, mahkemeye gidin! Ben onu bunu anlamam! Durum incelenmiş ve gereken yapılmıştır. Bunun ötesi sizin bileceğiniz iş" dedi.

Bilmece yüzlü zat sonunda dayanamadı, telefona sarılıp, meseleyi birilerine anlattı ve gençlere dönerek :

"—Vallahi kardeşim, benim yapacağım bir şey kalmadı. Bir kere de Muzaffer beyle görüşün. O, bu konuyu daha yakından takip etti" dedi.

Bu, gayet kibar bir kovuluştu. Gençler bunu da hesaplamışlardı. "Bitti" anlamına bir kere daha bakıştılar ve odayı terkettiler.

Olay, geçtiğimiz hafta Cuma günü Ankara Vilâyet binasında, Vali Celâlettin Coşkunun makamında cereyan etti. Gençlerden üçü, Türkiye Millî Talebe Federasyonu - TMTF - Genel Sekreteri Orhan Kayıhan, Ankara Üniversitesi Talebe Birliği eski başkanlarından Emre İleri ve aynı birliğin başkanlığından AP'li idareciler ve militanları tarafından zorla uzaklaştırılan Naci Özdemirdi. Valiyi ziyadesiyle kızdıran ziyaret ise, Ankara Üniversitesi Talebe Birliğinin engellenen kongresiyle ilgiliydi.

Hikâyenin başı

Valiyi ziyaret eden gençlerin dâvasının kökü, Temmuz ayına kadar uzanmaktadır. Otuzbine yakın öğrenci üyesi bulunan Ankara Üniversitesi Talebe Birliğinin eski yöneticileri, 21 Temmuzda kongre yapacaklarını 24 saat önce Vilâyete yazılı olarak bildirmişler ve gazetelerle de ilân etmişlerdi. Vilâyetin buna cevabı, Cemiyetler Kanununa göre, müracaatın 72 saat, yani üç gün önce yapılması gerektiği, bu sebeple, yapılsa dahi, kongrenin kabul edilmeyeceği şeklinde oldu. Kanuni yollardan gittiklerine inanmış olan gençler, belirtilen tarihte, Üniversite salonunda kongreyi topladılar. Fakat salonun çevresinin polislerle sarıldığı ve Vilâyetin, hükümet komiseri yerine sadece bir müşahit gönderdiği hayretle görüldü. Hayli gürültülü geçen kongrede Naci Özdemir ve arkadaşları Birlik yöneticiliğine seçildiler. Sonucu kabul etmeyen, AP'ye yakınlıkları bilinen kimselerden müteşekkil bir grup, kongreyi terketti, kongrenin usulsüz olduğunu, nisabın temin edilemediğini ileri sürerek, Vilâyete başvurdu ve adlî makamlardan da ihtiyati tedbir kararı çıkarttı. Vilâyetin de kendileri gibi düşündüğü kanısında olan gruptakiler, 9 Ağustos günü Atatürk Lisesi salonunda olağanüstü bir kongre topladılar ve, Naci Özdemiri destekleyen delegeler burada bulunmadıkları için, kolayca yönetim kuruluna seçildiler.

Ankara Valisi Celâlettin Coşkun makamında
"Beyfendi"nin yolunda

Vilâyet bu kongreyi tanıdı ve Orhan Ünal adındaki öğrencinin liderlik ettiği ekibin Birliğin yeni yöneticileri olduğunu yazılı olarak bildirdi. Vilâyetin yazısını eline alan ekip, iddiaya göre, bir gece, Birliğin Olgunlar Sokak Olgunlar apartmanının üst katındaki merkezine

A.Ü.T.B. tabelâsı

Eski oyunlara sahne bulundu

giderek, kapıyı kırmak suretiyle içeri girdi. Oysa ki Naci Özdemir daha önce ilgililere başvurmuş ve böyle bir olaya karşı sıkı tedbir alınmasını istemişti!

Tehlikeli alâkalar

Olayların gerçek yüzünü öğrenmek isteyen AKİS muhabiri, her iki tarafla da görüştü ve olup-bitenleri bir kere de onlardan dinledi. AÜTB'nin yeni başkanı Orhan Ünal, Naci Özdemirin seçildiği kongrenin usûlsüzlüğünü iddia etmekte, meşrû başkanın kendisi olduğunu, Vilâyetin de bunu onaylamış bulunduğunu söylemektedir. Özellikle karşı tarafın politik iddiaları üzerinde duran Orhan Ünal, kendisinin bir AP militanı olduğunu kabul etmemekte ve "Birliğe politika sokmıyacağım" demektedir. Halbuki, Birliğin yeni yöneticilerinin çoğunlukla AP ve benzeri partilere mensup oldukları tespit edilmiştir. Meselâ Yaşar Dinler adlı gençin, Eczacılık Fakültesinin 29 Nisan törenlerine katılmasını önlemek için, Cemiyet Başkanı olarak, kendisine başvuran öğrencilere Cemiyet odasında kilitli bayrak ve filâmayı vermediğini ve gençlerin bunun üzerine bunları zorla aldıklarını bilmeyen yoktur. Zaten kendisi de rengini saklamak lüzumunu duymamakta, politik eğilimini soranlara "Ben sağcıyım kardeşim" demektedir.

AP tarafından gençlik kuruluşlarına musallat olmak ve bunları kendi cephelerinde toplamak için görevlendirilen Gültekin Sakarya, Orhan Sakarya, Barlas Küntay gibi sabık ve kronik cemiyetçilerin-ki bunlardan ikisi halen AP milletvekilidir - Ankara Üniversitesi Talebe Birliğinin yeni yöneticileri ile çok sıkı işbirliği içinde bulundukları bilinen bir gerçektir.

Naci Özdemir ve arkadaşları ise oalyı şöyle anlatmaktadırlar:

TMTF'nin İzmir caddesindeki genel merkezinde yapılan görüşmede, Federasyon Genel Başkanı Yücel Akıncı ile Genel Sekreter Orhan Kayıhan da bulundular. Naci Özdemirin savunmasını da üzerine alan Federasyon ekibinin iddiaları hayli ilginçtir. AP'li Bakanlar, öğrenci kuruluşlarıyla fazlaca ilgilenmekte, bu kuruluşları AP'nin emrine alabilmeğe çalışmaktadırlar. Kullanılan bir takım adamlarla veya doğrudan doğruya, gereken yerlere baskı yapılmakta, bol keseden bahşişler dağıtılmakta, zor kullanılmakta ve her ne pahasına olursa olsun, amaca ulaşılmaya çalışılmaktadır. Özellikle TMTF üzerinde fazlaca durulmaktadır. AÜTB olayı bir başlangıçtır. Eğer Türkiyenin bu en büyük gençlik kuruluşu ele geçirilebilirse, ilerde çıkması muhtemel - kendi deyimleriyle - "çoluk çocuk gürültüleri" önlenebilecek, bir takım işler kamuoyundan gizlenilebilecektir. Elbette ki militanları, efendilerine karşı gelmiyecekler, karşı gelecek olanlar da çeşitli yollarla eziliverecekleriir. Bunların dışında kalan gençler ise ya CHP'li, ya da TİP'li sanılacaktır. Hem bunlara şimdiden, devamlı surette "solcular", "komünistler" denilirse, ilerde ezilmeleri daha kolay olacak, kamuoyundan daha çok destek görülebilecektir. Yani, DP İktidarının polis gücüyle yaptığı işi, onun mirasçısı AP daha sinsi bir oyunla bizzat gençlere yaptırtmak ve 27 Mayıs öncesinde bölünmez bir kitle olarak görülen gençliği parçalamak, birbirine düşürmek istemektedir. AP iktidar sorumluları, büyük bir gizlilik içinde bu havayı hazırlamakta ve bunun için her imkânı kullanmaktadırlar. Meselâ, sadece en yüksek derecedeki devlet memurlarına verilebilecek bir bülten, kendilerinden olan köy muhtarlarına kadar dağıtılmıştır. Bülten, Bizim Radyonun türkçe yayınlarına aittir. Üzerinde büyük puntolarla "Gizlidir" kaydı bulunan bu bültenlerde adı geçen bütün atatürkçü ve devrimci kuruluşlar komünistlere yakın gösterilmekte ve kamuoyu yanlış kanılara zorlanmaktadır.

Bugün TMTF 'yi ele geçirmek için her yolu deneyen ve büyük bir gayretle, 3 Kasımda Ankarada yapılacak olan Federasyon Kongresine hazırlanan AP'liler, daha önceleri de bu yolda çok gayret sarfetmişlerdir. Hattâ Başbakan Demirel, bir ziyafette, İhsan Doğramacı aracılığıyla Yücel Akıncıyı çağırtmış ve kendisine, Federasyon Başkanı olmak için çalışmasını öğütlemiş, iltifat etmiştir.! Bu sırada yanında bulunan sağ kolu Sükan da bu görüşmeyi o meşhur gülüşüyle izlemiştir.

MTTB'ni ele geçiren AP militanları ise, daha şimdiden judo dersi almaya başlamış ve taraftarlarının da öğrenebilmesi için bir judo öğretmeni tutmuşlardır. Burada öğrenecekleri oyunları nerede uygulamak istediklerini anlamamak için çok saf olmak gerekir.

Aynı çevreler, kendilerini tutan basını da en cömert şekilde beslemekte, suyunun nereden geldiği bilinmeyen değirmenler ise var güçleriyle devrimleri ve Atatürk ilkelerini öğütüp tozutmaktadırlar.

Bu arada, son aylarda aynı çevrelerde başlayan panislâmist kıpırdanışlar da öğrenci dernekleri içine sokulmuş ve bazı dernek ve kişiler keselerin ağzını sonuna kadar açmışlardır.

Evlilik

Kabahat kimde?

"Evlilikte Cinsel Hayatın Sorunları" konulu büyük yazımızın üçüncü ve son kısmı aşağıdadır. Bu çok önemli konuda bilim adamlarının ve doktorların görüşleri, herhalde, zihinlerde yatan bir takım soruları aydınlığa kavuşturacaktır. Bu yazı serisini dikkatle okuyanların ,"kapalı kutu" denilen cinsiyet konusunda daha bilinçli hareket etmemelerine ve "ailede mutluluk"a ulaşmamalarına imkân yoktur.

Türkiyede yapılan bir araştırma, 397 evli kadından 178'inin mutlu olmadığını, 1348 erkekten ise ancak 204'ünün mutlu olduğunu göstermiştir. AKİS muhabirlerinin her yaşta ve her çevreden kadın ve erkeklerle yaptıkları özel röportajlar ise daha da umut kırıcı bir sonuç vermiştir. Buna göre, meselâ 50 kadından ancak 3'ü mutludur, erkeklerde bu oran daha da düşüktür. Normal bir evlilik hayatını devam ettiren, çevrede "mutlu" bilinen pek çok çiftin ise ruhi sarsıntılar içinde bulundukları, etrafa karşı durumu kurtarmağa çalışırken zaman zaman depresyona girdikleri, her beş klinik vakadan en az bir tanesinin aile sorunlarıyla ilgili olduğu bilim adamlarınca belirtilmektedir.

"Evlilik" başlıklı yazı serisinin ilki çıkar çıkmaz bir AKİS okuyucusu, G. E., röportajları yapan AKİS muhabirine şu mektubu yollamıştır:

"50 kadınla konuşmuşsunuz, 3'ü mutlu olduğunu söylemiş. Mutluluklarını ifade eden bu 3 kadının bütün yükü üzerlerine aldıkları sizin yazınızdan da belli. Ben çevremde mutlu tek bir kadın göremiyorum ve buna inanmıyorum. Toplum kuralları, herşey, herşey erkeklerin lehine. Bu şartlar altında kadın için de, erkek için de evlilikte mutluluktan söz edilemez."

Durum, görüldüğü gibi, cesaret kırıcıdır. Evlilik gerçekten başından mahkûm bir müessese, gerçekten bir çıkmaz yol mudur? Binbir hayal, binbir umut, aşk ve iyiniyetle başlanan bir işin ancak açık veya gizli acılarla devam etmesi, "çocukların hatırı için" veya "kadının ekonomik durumu", "gelenek ve göreneklere uyma", "cesaretsizlik" gibi sebeplerle yahut sadece "alışkanlık" yüzünden, istemiye istemiye yürütülmesi kaçınılmaz birşeyse, neden bu müessese hâlâ insanların en büyük ihtiyacı, umudu olmakta devam etmektedir? Bunun çaresi var mıdır? Cinsel hayatın evlilik sorunlarındaki rolü nedir?

Önce ikili âhenk!

Bu sorulara, Gülhane Askeri Tıp Akademisi Psikiyatri Kliniği Direktörü Prof. Akabay şu şekilde cevap verdi:

"— Evlilik, hayat boyu sürecek bir birliktir ve küçük bir sosyal topluluk olarak, bütün yönleriyle ele alınmalıdır. Kadın, erkek ve çocukların bu küçük sosyal topluluğun bireyleri oldukları gözden uzak tutulmamalı, böylece, evliliğin

Doğum kontrolü için sıra bekleyenler

Geçimin yolu

herşeyden önce, ileri derecede intibakı gerektiren bir müessese olduğu bilinmelidir. Bu şekilde düşünülen ve bu yolda yürütülen bir evlilik, hiçbir zaman, insanları umutsuzluğa götürecek bir müessese olmaz. Ama insanların, ruhî problemlerini daha iyi kavramaya başladıkları, baskılardan kurtularak gerçek mutluluğu aradıkları çağımızda, evliliğin daha bilinçli olması, sağlam temellere oturtulması lâzımdır. Bunun için de, kadın ve erkeğin yalnızca birbirlerine karşı duydukları cinsel arzu veya romantik duyguların etkisiyle derhal evlenmeyi düşünmemeleri, evlilik öncesi hazırlığı ihmal etmemeleri, evlilik öncesinde birbirlerini denemeleri, evlendikten sonra da intibakı gerektiren bütün fedakârlıkları bilerek, istiyerek yapmaları şarttır.

Bu bakımdan, cinsiyet evliliğin önemli bir sorunu olmakla beraber, tek ve en önemli sorunu da değildir. En önemli sorun, eşlerin şahsiyet bakımından birbirlerine uymalarıdır. Mizaç, karakter, zevk, fikirler, evlilikten beklenen şeyler hakkında birbirine uyarlık, eşler arasında sevgiyi ve buna bağlı olarak cinsel arzuyu devam ettirir. Ne var ki, cinsel hayatın da eşler tarafından bilimsel şekilde bilinmesi, çocukların küçük yaştan ciddi bir cinsel eğitime tâbi tutulması zorunluğu vardır. Bu konuda bilgisizlik de çok tehlikeli durumlar yaratabiliyor."

Kapalı kutu: Cinsiyet

Prof. Akabay, cinsiyetle ilgili klinik vakalar üzerinde durdu ve sözlerine şöyle devam etti:

"— Memleketimizde, özellikle küçük şehir ve kasabalarda, kadının cinsel arzuları çok bastırılmıştır. Bu konuda kadın ve erkek tam anlamıyla bilgisiz olduğu gibi, bazı çevrelerde kadın için bu, ağza alınamıyacak, utanılacak bir konudur. O kadar utanılacak bir konudur ki, kadın bu husustaki sıkıntılarını bilse, duysa bile, hayatta kendisine en yakın olan kimseye, eşine bile bunlardan bahsedemez. Tâ ki hasta olup, çeşitli ruhî sıkıntılar gösterinceye kadar...

Zaten genel olarak, memleketimizde bu konudaki eğitim öylesine yetersiz ve yanlıştır ki, kadın, mahcubiyetini bir kenara atıp, derdini eşine dökse, eşi bunu tuhaf karşılayabilir ve hattâ ondan şüphelenebilir de... Oysa, cinsiyet iki tarafın müşterek bir hareketi olduğu için, her iki tarafın da karşısındakini anlaması ve ona göre hareket etmesi şarttır. Ama ne yazık ki, toplumumuzda, kadının cinsel zevk duymasını kabul eden zihniyet henüz çok yenidir ve yerleşmemiştir. Sıkıntılar, kadının tatminsiz hali, bu konudaki uyuşmazlıklar, evliliğin ilk günlerinden itibaren dikkatle ele alınırsa, çoğu zaman kolaylıkla çözümlenebilir ve bu, çiftlerin mutluluğuna yardımcı olur. En aydın kimselerin bile bu konuda yeteri kadar bilgili olmadıklarını, bazan hayretle görmekteyiz. Bunlar bile, nişanlılık döneminde başlıyan duygusal yakınlığın kolaylıkla cinsel zevke dönebileceğini sanırlar ve böyle olmadığı halde, bu konuda birbirlerini, hiç olmazsa, susarak aldatırlar.

Dr. Münevver Tuncer
Kadınların koruyucu meleği

Cinsel anlaşmazlıkların birçok ikinci, üçüncü derecede sebepleri de vardır. Bunlar ortadan kaldırılınca eşler huzura kavuşmaktadır. Bilgisizlik yüzünden önemli bir yakınlaşma faktörünü kaybetmek gerçekten yazıktır.

Yalnız, tekrar ediyorum, cinsiyet sorunu evliliğin en önemli tek sorunu değildir. Şahsiyetlerin uyuşması başta gelmektedir. Şahsiytler uyuşmazsa sevgi zedelenir, cinsel arzu da yavaş yavaş kaybolur. Şahsiyetler uyuşur, huzurlu, mutlu bir birleşme sağlanırsa, bilgi ve karşılıklı sevgi ile cinsel arzu devam ettirilir."

Karşılıklı sadakatsizliğin nedenleri

Prof. Akabay, sadakatsizliği de daha çok şahsiyetlerin birbirine uymamasına bağladı ve sözlerini şöyle bitirdi:

"— Şahsiyet uyuşmazlığı çiftleri tedirgin edince, yavaş yavaş düşmanlık hissi doğar. Eşler çoğu zaman ekonomik nedenler yüzünden, çocuklar için birbirlerinden ayrılamazlar. Sadakatsiz kadın veya erkek, genel olarak, evinde bulamadığını dışarıda arıyan kimsedir. Şu halde, sadakatsizliği önlemek için eşlerin, birbirlerini göz hapsine alacak yerde, birbirlerini sevmeleri, birbirlerine huzur vermeleri lâzımdır.

Devamlı kıskançlığa gelince, bunun da ruhî nedenleri vardır ve bir tarafın kendi kendisine güvensizliğinden doğar. Ayrıca, şahsiyetler birbirine ne kadar uyarsa uysun, evlilik intibak ve olgunluk istiyen birşeydir. Olgun olmıyan kimse, eşini her hususta kendine uydurmaya çalışır, onun şahsiyetini ezmeye kalkar. Eşlerin birbirlerine fikirlerini ve zevklerini aşılamaları gerçekten yararlıdır ama bu, zorbalıkla, egemenlik iddiasiyle olmamalı, birbirlerine intibak şeklinde başarılmalıdır.

Ailenin bir başka problemi de yakın çevre, akrabalar ve dostlardır. Bu konu da idare ve intibak gerektiren bir konudur.

Aile çocuk sahibi olurken, yine, yeni sorunlar karşısındadır. Anne eşini, çocukları için ihmal etmemelidir. Çocuklar büyüdükçe de baba, kendi otoritesinin kırıldığı duygusuna kapılmamalı, bu konuda anne ve baba birbirlerini anlıyarak ve çocuklarının sorunlarını bilimsel açıdan izleyerek hareket etmelidirler.

Kadının ekonomik bağımlılığı, erkeklerin çoğu tarafından, kadın üzerinde bir egemenlik kurma sebebi sayılmaktadır. Bu ise, kadını çok ezer. Herşeyin ortak olduğu bir evde aile hayatı gerçekten güzeldir ve hareket noktası bu olursa, cinsel hayat da, çocukların dünyaya gelişi de, para da eşlere mutluluk

getirir. Fedakârlıklar tek taraflı olarak beklenmemelidir."

Sebepler bilindikçe

Doğum ve kadın hastalıkları mütehassısı Dr. Muzaffer Argun:

"— Birgün, uzun süredir tanıdığım genç, sportmen yapılı bir erkek, perişan vaziyette muayenehaneme geldi" diye söze başladı ve sonra şöyle devam etti:

"— Birkaç gün önce, çok beğendiği, çok istediği bir gençkızla evlenmişti. Mutlu olmak için herşeyleri vardı ama, çok üzülerek, muhtemelen, karısından ayrılmak zorunda kalacağını söyledi ve benden yardım istedi. Evet, eşini görmüş, sevmiş ve seçmişti ama, onunla cinsel münasebette bulunamıyordu ve işin en korkunç tarafı, evliliklerinin haftasında karısını, uzun zamandır tanıdığı bir kadınla aldatmıştı.

S.I.'nin iktidarsız olmadığı böylece meydana çıktıktan sonra ben, özellikle bu ikinci kadın üzerinde durdum. Acaba kimdi bu kadın? S.İ.'nin ona büyük bir zaafı mı vardı?

Öğrendiğim gerçek, durumu olduğu gibi aydınlatıyordu: S.İ., cinsel hayatını uzun süre, annesinin evindeki dul bir yardımcı kadınla devam ettirmişti. Kadınla başka herhangi bir şekilde bağlantısı yoktu. Ancak, nişanlandığı ve sonra da evlendiği bu gençkız gerçekten çok kibar, çok münis ve değişikti. Mesleği vardı ve daha çok ciddi konular üzerinde duruyor, erkeğe bir nevi kompleks veriyordu. S.I., ona lâyık olamama, onu hayal kırıklığına uğratma endişesi içindeydi. İktidarsızlık meselesi böylece ortaya çıkmış ve S.İ., sevdiği genç karısını bu şartlar altında aldatmıştı.

Bu durumda, S.İ.'nin eşiyle de konuşmam gerekiyordu. Kendilerine, ciddi konuları bir kenara bırakıp, bir süre tatile gitmelerini, eğlenceli şeyler okumalarını, gülmelerini, eğlenmelerini, sadece birbirleriyle meşgul olmalarını söyledim. İlâca filân lüzum kalmadı. Bir yıl sonra top gibi bir oğulları dünyaya geldi. Şimdi çok mutlular."

Karşılıklı tatmin şart

Dr. Muzaffer Argun kısa bir süre sustu, sonra devam etti:

"— Görüyorsunuz ki, cinsel problemler aile mutluluğunda çok önemli rol oynamaktadır. Ama bunlar, çoğu zaman kolaylıkla çözümlenebilir. Yeter ki çiftler bunun önemini kavrasınlar ve gereken yerlere başvursunlar.

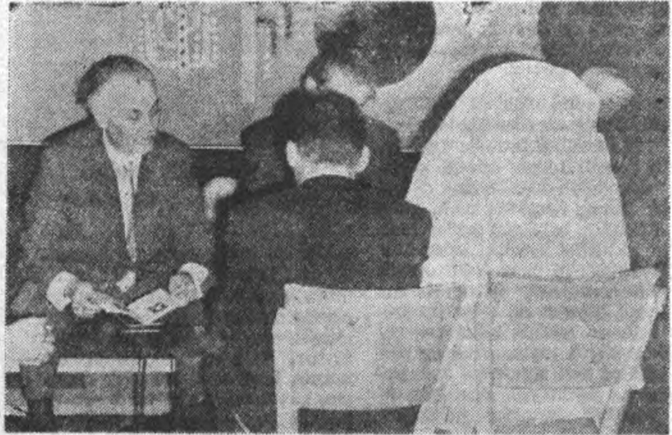
Bugün bana gelen her beş hastadan bir tanesi muhakkak cinsel tatminsizlikten şikâyetçidir. Tabii bana gelenler, büyük çoğunlukla kadınlardır. Çoğu zaman eşleriyle konuşurum ve bu konuda çok az şey bildiklerini görürüm. Kadının hormonal kifayetsizlik yüzünden frijid, yani soğuk olması çok daha nâdir bir olaydır ve bunun tedavisi de zaten oldukça kolaydır. Asıl zor olan, kadının bu konuda çok mahcup olması ve derdini uzun süre kimseye anlatmaması, durumunu eşinden dahi saklaması, neticede birçok sıkıntılara uğramasıdır. Erkek bu konuda hem bencil, hem bilgisizdir. Kendisi zevk almak ister, fakat kadının da zevk alabileceğini, sağlığı yönünden, mutluluğu yönünden zevk alması gerektiğini unutur veya hesabına öyle gelir. Bu müşterek hareketin zevki kadına âdeta yasak edilmiştir, hattâ bazı çevrelerde bu, kadın için ayıptır, günahtır, pıs birşeydir. Birkaç çocuk sahibi oldukları halde cinsel tatmine kavuşamamış kadınlar vardır ve çok vahim sonuçlar olmadan bunlar doktora bile gidemezler.

Oysa ki tabiat cinsel tatmini kadın için de, erkek için de ayni şekilde kabul etmiştir. İnsan hayatta herşey olabilir. Fakat cinsel tatmine kavuşmamışsa, en önemli birşeyden yoksundur ve huzursuzluk içindedir. Sinirler gergindir. Bu cinsel tatmin eksikliği, bir taraftan muhakkak kendisini gösterecektir.

Kadının erkekten çok daha geç tatmin olması, bu konuda muhafazakâr olup, geleneklere bağlı kalışı ve evlilikte, çoğunlukla ilk tecrübeye atılışı, uzun süre onun cinsel zevk duymadığı zehabını uyandırmış, böyle bir istek kadın için ayıp addedilmiş, birçok dinlerde yasaklamalar bile konulmuştur. Evliliğe hazırlanan gençlerin bu konuda bilgili olmaları, faydalı yayınları izlemeleri, gerekince hekime başvurmaları lâzımdır. Karısını düşünmeden kendi zevkine bakan erkek, onu kaybetmeye hazırlanıyor demektir.

F.A. isminde bir müşterim, bana bu konuda ilginç bir ifşaatta bulundu. Bu müşterim, yıllarca, tatmin etmeden, her gece kendisine sahip olan eşini aldattığını ve bundan büyük bir zevk duyduğunu, ondan böylece intikam aldığını söyledi.

Bazı kadınların evlilikte cinsel hayattan zevk duyamamalarının nedeni de, bunların, gençkızlıkta kendi kendilerini tatmin etmeye alışmış olmalarından başka birşey değildir. Bu durumda erkeğin kabahati yok-

Nikâh töreni

At besmeleyle imzayı..

tur. Kadının tedaviye girmesi ve eski alışkanlıklarını bırakarak, eşine böylece yaklaşması gerekir."

Yaş krizi önemlidir

Dr. Argun, sadakatsizliğin pek çok erkek için bir alışkanlık, değişiklik merakı, kadınlar için ise ruhî ve maddi tatminsizlik olduğunu söyledi. Bunun dışında, yaş dönümünde erkeklerin ve kadınların, özel bir tedaviye ihtiyacı olduğunu da belirtti. Meselâ, kirküç yaşına kadar çok mazbut bir aile hayatı yaşadıktan sonra birdenbire, her sınıftan erkekle ilişki kuran bir müşterisini Dr. Argun ilâçla tedavi etmiş ve hastalığını kabul eden bu kadın, nihayet huzura kavuşmuştur. Normal bir evlilik hayatı yaşadıktan sonra birdenbire ilişki kurdukları kadınlar ve hattâ gençkızlardan çocuk sahibi olan erkekler de aynı yaş krizinin etkisi altında, hayatlarını altüst eden kimselerdir ve bu, genel olarak, insanlara çok pahalıya mal olmaktadır. Halbuki bu konularda bilgili olan kadın veya erkek, bu duruma düşmeden, kendini aile çevresi içinde tedavi edebilir, krizi kolay atlatabilir. Tıbbın getirdiği yeniliklerden her insanın yararlanma hakkı vardır."

Dr. Argun, cinsel tatmine büyük bir yer vermekle beraber, bunun dengeli bir gelişmeye tâbi tutulması için cinsel eğitimin şart olduğunu, âhenkli bir gelişmenin sağlanması için çocuğun küçük yaştan bunu tabii bir olay olarak kabul etmesi gerektiğini, spor yaparak, kafasını işleterek, enerjisini yalnızca bu konulara teksif etmekten kurtarılmasını öngörmektedir. Dr. Arguna göre, dengeli bir cinsel hayat, insanoğlunun, ailenin mutluluğuna yardım eder. Cinsel hayattaki aşırılık veya eksiklik ise aynı şekilde tehlikelidir ve tedaviye, ihtimama muhtaçtır, üzerinde dikkatle durulmalıdır.

Sinir ve ruh hastalıkları mütehassısı Prof. Nevzat Akabay, çocuklara küçük yaştan cinsel eğitimin öneminin anlatılması, bunun için gerekli derslerin, ilkokuldan itibaren eğitim sistemimize sokulması, fakat bunun yanında, aile bilgisi dersinde oyma işi ve buna benzer diğer işlerle yetinilmeyip, bunlardan çok daha önemli olan psikoloji ve insanlararası ilişki sorunları üzerinde de durulması gerektiğini söyledi. Dr. Argun ise cinsel eğitimin ön plâna alınması gerektiğini söylemekle beraber, bunda, eksiklik veya fazlalık yönünden aşırılığa kaçılmamasının, çocuklarda spor faaliyetleri, diğer kültürel ve sosyal faaliyetler yanında cinsel merakın ve isteklerin de bir vakıa olarak kabul edilip, gereken dikkatin gösterilmesinin doğru olacağını belirtti.

Cinsel yayınlar vitrinde
Okuyan nerede?

Bu konuda bilgi, genci, yeni ve eski evliyi, kadını ve erkeği, aileyi birçok hatadan, yanlışlıktan, felâketten kurtaracaktır.

Evlilik denilen dünya

Kendilerine başvuran kimselerin yüzde 80'inin aile geçimsizliğinden şikâyetçi olduğunu bildiren Türkiye Ruh Sağlığı Araştırma Merkezinin Karanfil Sokaktaki Ruh Sağlığı Dispanseri mütehassıslarından Dr. Atillâ Çakır, "Evlilik bir çıkmaz yol mudur?" sorumuzu heyecanla ve inançlı bir şekilde, evlilik müessesesini savunarak cevaplandırdı:

"— Dünyanın bugünkü ekonomik ve sosyal şartları, kadın ile erkeği birbirlerine her zamandan yakın, her zamandan daha yardımcı hale getirmiştir. Pek çok çevrede kadın, erkeği, artık yalnızca ekonomik bir ihtiyaç karşılığı, evlenmek, geçinmek için istemiyor. Yine birçok çevrede erkek için de kadın yalnızca erkeğin maddi ihtiyaçlarına cevap veren ,ona düzenli bir cinsel hayat ve ev hayatı getiren bir varlık olmaktan daha başka birşeydir. Kadın ve erkek, bugün her konuda anlaşmak, her konuda elele vermek, şefkati de, arkadaşlığı da, cinsel arzuyu da birbirlerinden almak istiyorlar, sadakat istiyorlar, ihtimam istiyorlar, az ile yetinmiyorlar. Bunun için belki eskiye kıyasen daha müşkülpesenttirler, birbirleriyle daha çok uğraşmaktadırlar ve evlilikte şart olan olgun aşkın peşinde koşmaktadırlar.

Olgun aşkın, evlilikte şart olan bu aşkın plâtonik olmaktan çoktan çıktığını söylerler. Bu, yanlıştır. Aksine, eşler, cinsel yönden birbirlerini elde etmiş olmalarına rağmen devamlı surette birbirlerini arar, birbirlerini hep hissetme ihtiyacını duyarlar. Bu ise incelik, saygı, bitmeyen sevgi ister. Evlilik iki insanın geçmişidir, bugünüdür, yarınıdır. Kişi daima, kendi yarattığı dünyada yaşar. Bu dünyada mantığın ve gerçeklerin yanında hayallerin de yeri büyüktür. Eşler birbirlerinin bu hayallerine, bu romantik taraflarına da cevap verebildikçe, evlilik günlerinin ilk heyecanını devam ettirmek mümkündür. Tabii, şahsiyetlerin birbirine yakın olması da şarttır. Çünkü iki insan birbirini ne kadar severse sevsin, ne ka-

dar isterse istesin, uyuşmazlık had hale gelince yapılacak hiçbir şey yoktur. Ayrıca, patolojik rahatsızlıkları olan kimseler, tedavi edilmedikçe, mutlu bir evlilik hayatı yaşıyamazlar. İnsanlar, kabahati karşıdakinde aramadan, muhakkak, ruh sağlıklarını gözönünde bulundurmak, aksıyan yönlerini tedavi etmek zorundadırlar."

Çağımız ailesinin sorunları

Dr. Çakır sözlerini şu şekilde bitirdi:

"— Bugün birbirlerinden daha çok şey bekliyen, gerçek hayat arkadaşlığını birbirlerinde arıyan eşler ,belki düne göre daha huzursuz görünüyorlar ama, modern anlamı içinde, aile müessesesi bugün dünden çok ileriye varmıştır. Aile, toplumun en önemli bir müessesesi olarak, bugün binbir acı içindeki insanlığın en büyük umut kaynağıdır. İyi ve kötü günlerde birbirlerini anlıyarak, tanıyarak seven çiftler, yine bilinçli bir şekilde çocuk sahibi olmakta, yarının dünyasını yönetecek olan bu çocukları da bilinçli bir şekilde yarına hazırlamaktadırlar. Ne var ki, birbirlerinden çok şey beklemek, çok şey vermeye hazır olmak, bunun için gereken bütün fedakârlıkları yapmak demektir. İşte çağımızın modern ailesi bugün bu bocalama içindedir. Dünü bırakmış, beğenmiyor; bugün için istedikleri ise gerçekten çok önemli, ama çetin!. Bu çetin yolda, bazan amansız bir mücadeleye şahit oluyoruz. Ruh sağlığı sorunlarının bilinmesi ,bu arada küçükten ele alınacak ve âhenkli şekilde geliştirilecek bir cinsel eğitim, kişilerarası ilişkilerin iyi bir şekilde yürütülebilmesi, evlilikten neler beklendiğinin çocuklara ve gençlere anlatılabilmesi, ailenin olumlu tutumu ve sevgi, mücadeleyi çok kolaylaştırır.

Modern ailede, kadın ile erkeğin birbirlerine verebilecekleri en önemli birşey de, bilinçli sadakattir Modern evlilik müessesesi bugün, düne kıyasen, bir de büyük, çok büyük bir şansa sahiptir: aile plânlaması ve doğum kontrolü araçları Bu, çiftlere istedikleri zaman çocuk sahibi olma imkânını vermiştir ki sadece bu bile, bugün ailenin toplumdaki yerinin nasıl bir gelişmeye tâbi olduğunu göstermektedir.

Dün çocuklar doğar, anne ve baba, Allahın verdiği bu yavrulara göre hayatlarını düzenlerlerdi. Bugün anne ve baba, kendi istekleriyle çocuk yapıyorlar. Çocuğu en elverişli zamanda, en elverişli şartlarla dünyaya getiriyor ve onu, ortak bir eser gibi, birlikte yetiştirip hazırlıyorlar."

Kadının cinsel özgürlüğü

Nüfus plânlaması, doğum kontrolü gerçekten bütün ileri toplumlarda hem cinsel hayatı, hem de aileyi birinci derecede etkilemiş durumdadır. Doğum kontrolü araçları sayesinde kadın, cinsel hayatta düne kıyasen büyük özgürlüğe, kişiliğine kavuşmuştur. Her cinsel yakınlaşmanın gebelikle bitmesi ihtimali, hiç şüphe yoktur ki, pek çok kadının cinsel hayattan zevk duymamasına, ürkmesine sebep olmaktadır. Yine bu şekilde, istenmiyerek dünyaya gelen çocuklar bir yandan aileyi ekonomik sıkıntılara boğarken, bir yandan da yürüyemiyecek evliliklerin devamını zorunlu kılmakta, aile müessesesinden beklenen bilinçli sadakat, sevgi ve anlayışın yerini "kadere rıza" almaktadır. "Nasıl olsa ayrılamayız" fikriyle hareket eden çiftler, işin başında yanlış noktadan hareket etmektedirler. Oysa ki, "birbirimizi sevmekte devam etmek için hergün birbirimizi daha iyi anlamalıyız" fikri "nasıl olsa ayrılamayız" fikrinin yerini almalıdır. Ayrıca, özellikle gecekondularda oturan ve Nüfus Plânlaması Kanunu Türkiyede kabul edilinceye kadar korunma tedbirlerinden habersiz bulunan pek çok kadın, sırf çocuk korkusu yüzünden, cinsel hayattan zevk duyamadıklarını ifade etmişlerdir. Meselâ T.M. adındaki genç kadın, bu konuda ilginç bir ifşaatta bulundu. T.M., çok genç yaşta, bir yavru sahibidir. Eşi askere gittiğinden, çocuğa bakabilmek için ailesinin yanına sığınmıştır. En büyük korkusu, eşi askerden dönünce, yeniden gebe kalmaktır. Bu korku zaten T.M.'nin cinsel hayatını öldürmüş, eşinin istekleri, kendisi için acıdan başka birşey ifade etmemeye başlamıştır. T.M., bu yüzdendir ki, komşusu H.R. gibi Ankara Doğumevine başvurmuştur ve şimdi, gönül rahatlığıyla, eşinin askerden dönmesini beklemektedir. Çünkü artık istemeden gebe kalmıyacağına inanmaktadır. "Kocamı ancak şimdi özliyebiliyorum" demektedir.

Bugün Türkiyede pek çok kadın, T.M.'nin durumundadır. Hem cinsel özgürlüklerine kavuşmuşlardır, hem de aileleri bakımından, yetişecek çocuk bakımından yarına daha büyük bir güvenle bakabilmektedirler.

Tehlikeli yaşı derneklerde geçiren kadınlar
Aklını kullananlar

El işleriyle meşgul kadınlar
Hem el, hem göz işte olursa..

Nüfus plânlamasının önemi

Türkiyede Nüfus Plânlaması Kanunu, 1965'de, Dr. Kemal Demirin Sağlık Bakanlığı sırasında kabul edilmiştir. Amaç, yarısı ölümle biten çok doğum yerine, hepsi sağlam yetişen az çocuk yapmayı sağlamaktır. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığında bunun için bir, Nüfus Plânlaması bölümü açılmış ve ilk olarak, Türkiyede 6 deneme kliniğinde uygulamaya geçilmiştir. Bundan sonra 160 ilde klinikler açılmıştır. Bu arada deneme kliniklerinin sayısı da 10'a çıkarılmıştır. Deneme kliniklerinde araçlar ve ilâçlar uygulanmakta ve bu uygulamadan alınan sonuca göre, aile plânlaması yurt çapında tavsiye edilmektedir. Bugüne kadar 18 bin civarında kadına, çocuk yapmaması için, kendi isteği üzerine, spiral konulmuş, 100 bin kadına da hap tedavisi uygulanmıştır. En önemli faktör, eğitimdir. Bir yandan halk eğitilmekte, bir yandan da sağlık personeli, kurslardan geçirilerek, konuya intibak ettirilmekte, nüfus plânlamasını uygulayacak doktorlara araç ve ilâçlar verilmektedir. Bugün Türkiyedeki bütün nisaiye mütehassısları bu konuda kurs görmüşlerdir. Bundan sonra da bu dersi görerek yetişeceklerdir. Nüfus plânlaması, sosyalizasyon bölgelerindeki sağlık ocakları ve ana - çocuk sağlığı merkezleri kanallarıyla köye kadar inmekte devam etmektedir.

Ankara Doğumevi nisaiye mütehassıslarından Dr. Münevver Tuncer, 7.6.1965'te açılan Ankara Doğumevi Nüfus Plânlaması Polikliniğine, 1 Mayıs 1966'ya kadar 10 bin 643 kadının başvurduğunu, bunlardan 6 bin kadına "intraüterin loop" konulduğunu, 1152 kadına "oral kontraseptiv" verildiğini ve 35 vakaya da araştırma halindeki "dalodrogate" enfeksiyonları yapıldığını bildirdi. Polikliniğe başvuranlar, çoğunlukla, az kültürlü çevrelerden gelenlerdir. Bunların, yaşıyan çocuk sayısı ortalama 3-4'dür, yüzde 72'sini 5'ten fazla çocuk doğurmuş olan kadınlar teşkil etmektedir. Kadınların yüzde 80'i doğum kontrolüne şiddetle taraftardır.

Mutlu olmayı bilmek gerekir

Kinsey'in meşhur raporu başta olmak üzere, bugün bütün dünyada bu konuda yapılan araştırmalar, evlilikte pek az çiftin mutlu olabildiğini ve cinsel hayatın bunda önemli bir rolü bulunduğunu göstermektedir. Boşanmalar, evlilerin çektikleri gizli ve açık acılar, sadakatsizlik ve bütün bunların evlilik müessesesine yönelttiği suçlamalar bir noktada aydınlığa kavuşmaktadır: Bunca şikâyete rağmen, kadınlar ve erkekler, evlilikten hiçbir zaman umudu kesmemekte, tersine, hep, birgün rastlıyacakları "ideal hayat arkadaşı"nın hayali içinde yaşamaktadırlar. Yine bu insanlar hep, anlaşılamamak, yeteri kadar sevilmemek üzüntüsü içindedirler. Bu şikâyetler, çoğu zaman sadakatsizliğin mazereti olmakla beraber, birbirlerine herşeye rağmen sadık kalan çiftlerin de, çoğu zaman yeteri kadar mutlu olmadıklarını yeteri kadar anlaşılmamaya ve ihmal edilmeye bağlamaları, kadın ve erkeklerin evlilikten ne beklediklerini anlatmak bakımından ilginçtir. Demek ki evlenen her insan, her ne olursa olsun, sevgi ve şefkat ih-

tiyacındadır. Şikâyetler birbirine bu kadar benzeyince, insanın aklına başka bir soru gelmektedir: Madem ki bu kadar sevgi ve dikkat bekliyorlar, neden bu sevgi ve dikkati birbirlerine gösterip mutlu olmuyorlar?

Doktorların ve bilim adamlarının bu soruya verdikleri cevap şudur: İyiniyet daima yeterli değildir de, ondan! Mutlu olmak artık bir nevi teknik işidir de, ondan! Mutlu olmak için, mutlu olmasını bilmek şarttır. Zor bir matematik problemini çözerken lüzumlu formülleri bilmek nasıl gerekiyorsa, evlilikte kişisel ilişkilerin, aile - çocuk ilişkilerinin, dostlarla ilişkilerin kurulması ve devam ettirilmesi için birçok şeyi bilmek ve bunları gerekli yerde uygulamak lâzımdır.

Yine, evlilikte cinsel sorunları yalnızca saf bir sevgi ve sadakat duygusuyla çözümlemek mümkün değildir. Evlilik öncesi, ilk evlilik dönemi, çocukların dünyaya gelişi, ailede ekonomik şartların herhangi bir nedenle değişmesi ve kırkıncı yaş sorunları çiftler tarafından, formüllere bağlanan matematik problemleri gibi, bilimsel şekilde ele alınabilmelidir. Bunlara karşı evliler hazırlıklı olmalıdırlar. Artık birbirlerinin kaşını - gözünü beğenerek evlenme devri çoktan geçmiştir.

Ankara Ruh Sağlığı Dispanseri
Çare bulunan yer

Sözün kısası..

Eşlerin birbirlerini tanıyarak, sorunları bilerek evlenmeleri mutluluğa çok yardımcıdır. Meselâ eşinin soğuk olduğunu, bu yüzden onu rastgele bir kadınla aldatmak zorunda kaldığını söyleyen erkek, cinsel sorunlar üzerinde daha bilgili olmuş olsaydı, belki ihanete değil, doğrudan doğruya bir doktora gitmeyi çok daha elverişli bulurdu. Kimbilir, belki de bu konuda kabahat kendi bencilliğinde ve bilgisizliğindedir. Aynı şekilde, çocuğuna gebe kaldığı sırada eşiyle cinsel ilgilerini yitiren ve sonra da cinsel hayata veda eden kadına ve onun eşine de bir uzman yardımcı olabilirdi. Kırk yaş krizlerini evlerinde atlatamayıp, dışarıda teselli arayan kadın ve erkekler, eğer kırk yaş ve ötesinin bugünkü dünyada ne ifade ettiğini bilselerdi, belki bu krize bile kapılmazlar ve çalışarak, daha gençliklerinde yapamadıkları işleri yaparak, yeni birşeyler öğrenerek, yepyeni bir güç ve morale sahip olabilirlerdi. Kırk yaş ve ötesi bugün, insanların en yararlı oldukları olumlu bir yaştır. Pek çok kimse bu yaşta yeni bir iş sahibi olmuş, ün yapmış, yeni bir dil öğrenmiş ve geçirdiği tecrübelerden olumlu şekilde yararlanma yolunu nihayet bularak, birden, sivrilivermiştir.

Kırkıncı yaş kompleksinden kurtulmanın tek yolu, suni ilgilerle gençleşmek değildir. Belki, kocasının kolaylıkla çapkınlık yaptığını, kendisinin de bu yola gitmek istediği halde, aldığı eğitim icabı bunu yapamadığını üzülerek ifade eden genç kadın, sorunlarını biraz kurcalasa, aslında eşini sevdiğini ve çocuğu olmadığı halde kendisinden ayrılmak istemiyen eşinin de kendisini sevdiğini öğrenecek, belki birbirlerinden habersiz acı çeken bu çiftler, bir noktada birleşebileceklerdir. Ya, hep ideal erkek peşinde koşan ve onu tanımlıyamıyan kadın? Onun, aradığı huzuru bir ruh sağlığı dispanserinde bulması mümkün değil midir?

Eskiler, "yuvayı dişi kuş yapar" demişler. Modern dünyada yuvayı yapan ise, hiç şüphe yok ki, bilgidir. İyiniyeti, sevgiyi, cinsel arzuyu, kadını ve erkeği ancak bilgiyle birbirine bağlamak, evlilik mayasını ancak bilgiyle tutturmak mümkündür.

(Yeni Ajans: 6719) — 298

Dünyaya Bakış

Size bir Vietnam masalı anlatayım mı?

Doç. Dr. A. Halûk ÜLMAN

"Kendi memleketim de dahil, dünyada, Vietnamda neden bir savaşın yer almakta olduğunu anlamayan pek çok kimse mevcuttur. Ya umumî olarak savaşa -bilhassa bu savaşa- karşı bıkkınlık, ya da mantıkî düşünceye engel olan yıkıcı teşekküllerin faaliyetleri dolayısiyle Vietnam konusundaki hakikatler kâbuslu bir müphemliğe bürünmektedir..."

Türkçesi üzerinde fazla titizlikle durmayarak hemen şunu söyliyelim ki, bu satırlar, 23 Kasım 1965 tarihli bir bültenden alınmıştır. Bu bülten, gene anlaşılmaz bir türkçeyle, "Amerikan Haberler Merkezi Sözcüsü ile Olayların İçinde" başlığını, üstelik de Amerikan Haberler Merkezi Tanıtma Dairesi Müdürü William H. Anthony imzasını taşımaktadır.

Bülten, tarihinden de anlaşılacağı gibi, eskidir. Fakat okuyucuya, bu "müphemliği" aydınlatacak, "tarihi kayıtlara istinat" eden bazı bilgileri kapsadığı söylendiği için, amerikan görüşlerini yansıtmak bakımından, hâlâ önemli olsa gerektir. Meselâ bültende, Birleşik Amerikanın Vietnam savaşına katılmasının nedeni olarak şöyle denilmektedir: "Birleşik Amerika Birinci Dünya Savaşı, İkinci Dünya Savaşı ve Korede hürriyet ve bağımsızlıkları için çarpışan insanlara yardım için bundan önce Okyanuslar katetmiştir. Cumhurbaşkanı Eisenhower ve Kennedy'nin 'küçük ve cesur devletin müdafaasına yardım' hususundaki taahhütlerini teyid eden Cumhurbaşkanı Johnson, Birleşik Amerikanın, kendi kendilerini terör ve tecavüze karşı savunmakta olanlara yardıma azimli olduğu için Amerika askerî kuvvetlerinin Vietnama gönderilmiş bulunduğunu söylemiştir."

Şimdi, kim olduğu bilinmeyen yıkıcı teşekkülleri "hakikatleri kâbuslu bir müphemliğe" bürümekle suçlayan amerikan resmî çevrelerine sormak lâzımdır: Acaba bu yıkıcılar kendileri midir? Çünkü Bay Anthony'nin işi bu kadar yalın görmesine rağmen, ünlü amerikalı yorumcu James Reston, 13-14 Şubat 1965 tarihli New York Times gazetesinde şöyle yazıyor: "Amerikan yetkilileri, çeşitli zamanlarda, Vietnam konusunda bize çeşitli amaçlar peşinde olduğumuzu söylediler. Bu amaçları şöyle özetleyebiliriz: 1) Güney Vietnam hükümetine yardım, 2) Birleşik Amerikanın 'hayatî savunma çıkarları'nı korumak, 3) Komünist yayılmasının 17. paralelin altına inmesini önlemek, 4) Bütün Güneydoğu Asyayı Komünist Çin nüfuzu altına girmekten kurtarmak, 5) Mütecavizleri yenilgiye uğratmak..."

Bu yazıya bakınca, işleri bu kadar "müphemliğe" bürüyenlerin gerçekten amerikalı yetkililer olduğunu kabul etmekten başka çare yoktur. Daha doğru bir deyişle, amerikalı yöneticiler Vietnam savaşının gerçek nedenini önce kendi, sonra da dünya kamuoylarına anlatmakta önemli güçlük çekmektedirler.

Oysa gerçek, görmesini bilen gözler için, gün gibi ortada durmaktadır: Bugün, Birleşik Amerika, Vietnamda, dünyanın hiçbir bölgesinde kendi istemediği bir denge ve düzenin kurulamıyacağını doğrulamak peşindedir. Bundan gerisi, görünüşü kurtarmak için bulunmak istenen bahanelerdir.

Milletlerarası münasebetler alanında, bu davranışın bir de adı vardır. Bu alanda çalışanlar, Birleşik Amerikanın Vietnamda izlediği politikanın adına "büyük devlet politikası" derler. Bu, ilk defa Birleşik Amerikanın izlediği bir politika değildir. Ulusal devletlerin kuruluşundan bu yana önce Avrupada, sonra da sömürgeleştirdikleri dünyada bunu şimdiye kadar çok denemişlerdir. Bu politika yüzündendir ki şimdiye kadar pek çok geri kalmış ülke -ne yazık ki içlerinde Osmanlı İmparatorluğu da vardır- büyük devletlerin çıkarları uğruna kullanılmış, gerilik, karışıklık ve savaş içine atılmıştır.

Bugün elbette ki Birleşik Amerikanın Vietnamda sömürgecilik peşinde olduğu söylenemez. Birkaç istisna dışında, eski, hattâ yeni anlamdaki sömürgecilik artık tarihin yaprakları arasına karışmak üzeredir. Fakat, bugünkü "büyük devlet politikası" sömürgecilik üzerinde olmasa da, tıpkı eski Avrupaiçi oyunlar gibi kuvvet dengesi hesaplarına dayansa da, işin kötüsü şudur ki, artık söz konusu olan, yalnızca Avrupaiçi denge değildir, dünya dengesidir. Yalnızca Avrupa dengesi hesaplarının dünyayı iki büyük genel savaşa sürüklediği hatırlanınca, bütün dünya çapında tutulan hesapların insanlığı nerelere sürükleyeceğini düşünüp, korku duymamak elden gelmemektedir.

Sezarın hakkını Sezara verelim: Çin Halk Cumhuriyetinin Asyadaki yayılmasını durdurmak için Vietnamı seçen, Başkan Johnson değildir. Bunun için yanlış adamı (Diem), yanlış alanı (Vietnam) seçenler, Eisenhower ile Kennedy'dir! Ortada olmayan bir devleti kendi isteğini belirtmek fırsatını bulamamış bir ulusun isteğiyle savunmaya gitmek, karanlıkta göz kırpmaktan başka birşey değildir ve Birleşik Amerikayı bu duruma düşüren de Johnson'dan önce gelenlerdir. Johnson'un yanlışı, bu kadar elverişsiz bir alanda kuvvet politikasının geçerli olacağına inanmaya devam etmesidir.

Şimdi, "Peki ama, ya Komünist Çin?" denecektir. Bunu sormaya bütün dünyanın hakkı vardır, fakat Birleşik Amerikanın yoktur. Yalan yanlış birtakım bahaneler arkasında, "demokrasi, insan hakları, hürriyetler" gibi sözlerle büyük devlet politikasını yürütmeye çalışan bir devlet, günün birinde elbette ki, bu politikadan kendi çıkarlarının zedelendiğini düşünecek bir başka büyük devletle, belki de birkaç büyük devletle karşılaşacaktır. Rüzgâr eken, fırtına biçer. Birleşik Amerikanın kuvvetten medet ummaya devamındaki en büyük tehlike, işte buradadır. Bu tehlike bugün dünyanın kapısını gelip çalmıştır.

İşte size korkulu bir Vietnam masalı... Bundan gayrisi lâf-ü güzaftır.

Tüli'den haberler

Eylülün ilk gelinleri

Eylül ayının ilk günü Perşembeydi. O gün, elbette ki birçok genç evlenmiştir. Ama, İstanbuldaki nikâhlar içinde **Binnur Tanyeri** ile **Solmaz İnselin** nikâhlarından çok bahsediliyor. Binnur Tanyeri, Kadıköy Evlendirme Dairesinde, eski DP milletvekillerinden **Remzi Birandın** oğlu ile evlendi. Nikâh tanığı da **Celâl Bayardı**. Lâcivert elbiseler içinde fevkalâde şık görünen Bayara bakan bir hanım, yanındakine,

"—Kocamışlığını yalanlamak için bâri o da evlense.." demez mi!

Beyoğlu Evlendirme Dairesinde kıyılan nikâhta da Celâl Bayarın yakın arkadaşlarından Kılıç Alinin yeğeni **Solmaz İnsel**, Kâmil Sporelin oğlu **Aykut** ile evlendi. Aykut Sporel nikâh masasına bir defa daha oturmuş, ama hâlâ alışamamış, müthiş heyecanlıydı. Arkadaşları arasında beyazperdenin güzel kadını Elizabeth Taylor'a benzetilen gelin, beyaz elbisesi içinde büsbütün güzelleşmişti. Doğrusu, İstanbullu kadınların şıklığına diyecek yok. Yalnız, şapka giymekten hoşlanmıyorlar. Nikâh törenindeki şapkalı kadınlar, parmakla sayılacak kadar azdı.

Barış içinde ve yanyana

Barış içinde birlikte yaşamaktan ümidini kesen milletler, geçtiğimiz hafta Cumartesi Moda Kulübünde dansedenleri seyrederek teselli bulabilirlerdi. Eski ve yeni kocalar, birbirini ölesiye kıskanan kadınlar, gelinler, kaynanalar, Şerif Yüzbaşıoğlunun müziğine ayak uydurmuş, dansediyorlardı. **Cerrahoğluların**, **Güldem** ve **Yücel Kurttepelinin**, **Zeki Rıza Sporelin**, **Suat Nemlinin** misafirleri birbirine karışmıştı. Son geceleri yağmurlu ve soğuk geçirenler, Moda koyunun artık iyice solgunlaşan mehtabında sıcak

Solmaz İnsel ve Aykut Sporel nikâh memuru önünde

Düğün zincirinden bir halka

bir geceye kavuşunca, saatlerin nasıl aktığını farketmediler. "Gecenin şık kadını kim?" diye bir seçim yapmak zordu, bütün kadınlar müthiş şıktı. Fakat ayışığında da olsa, bazı kadınların yüzünde yılların izi okunuyor, artık çok güzel olmadıkları söyleniyordu. Suat Nemlinin masasında **Şehsuvar Menemencioğlunu** yalnız görenler, biraz şaşırdılar. Hani, son zamanlarda **Serra Yazıcıdan** ayrı gezmiyor da...

Geçmiş yıllarda yalnız Moda Kulübünde değil, birçok partilerde neşesiyle, güzel danslarıyla ilgi toplayan **Malike Akbay** da nedense çok durgunlaşmış. Buna karşılık, kardeşi **Ulviye Bengisu** çok formunda.

Haydarâbat Prensesi **Esra Bereket,** kocası Hindistana döndüğü için, kardeşi **Mehmt Birgen** ile beraberdi. İki kardeş, densederken, ağır parçaları seçtiler. Esra Bereket, modern danslardan pek hoşlanmıyor.

GEZİLER — Balıkesir milletvekili Dr. Ahmet İhsan Kırımlının başkanlığındaki, milletvekili İsmet Sezgin ve gazeteci Necdet Evliyagilden müteşekkil türk heyetinin Asya ve Uzak Doğu memleketlerinde yaptığı "Nüfus Plânlaması ve Doğum Kontrolü" konulu gezi devam etmektedir. Her gittiği memlekette büyük ilgiyle karşılanan heyet, Pakistanda Eyûp Han, Hindistanda Madam Ghandi ve Milliyetçi Çinde Cumhurbaşkanı Mareşal Çan Kay-şek tarafından kabul edilmiştir. Yukardaki resimde, türk heyetinin Uzak Doğuda çiçeklerle karşılanışı görülmektedir. AP'li bu iki milletvekili, "nüfus plânlaması" uygulamasını çeşitli memleketlerde görecekler ve edindikleri kanıya göre, "nüfus plânlaması"na dinî taassup yüzünden karşı olan AP'lileri, bunun bir zorunluluk olduğuna ikna edeceklerdir.

Darısı elçilerin başına

Dışişlerinin genç kadrosu, son günleri veda partileriyle geçirdi. **Yüksel Söylemez, Mustafa Akşin, Yalım Eralp, Tuncer Topuz** grupu, Amerikanın yolunu tuttu. Tuncer Topuz, iki hafta önce evlendiği için, bu yolculuğu balayı havasında yapıyor. Yüksel Söylemez ise yalnız. **Prof. Dr. Reşat Garan** ve eşi, kızlarından, hele hele küçük torunlarından kolayca ayrılamıyorlarmış. **Nur Söylemez,** New York'a daha sonra gidecek.

Genç memurları yolculuk telâşında gören büyük elçilerin de tabiî, içleri gidiyor. Bakalım onlar nereye, ne zaman gidebilecekler... Günler yaklaştıkça sinirler iyice gerilmiş görünüyor. Yalnız, onlar da çayı görmeden paçaları sıvamasınlar bâri. Meselâ **Bayramoğlunun** Romaya gideceğini değil İstanbulda, Ankarada, Brükselde bile duymayan kalmamış. Kazara, duyulan doğru çıkmazsa ne olacak?

Çok önemli bir soru

İstanbuldaki düğün bolluğunda, kafaları kurcalayıp duran bir soru cevapsız kalıyor : **Ayşe Dümer** ile **Tevfik Dölen** ne zaman evlenecekler? Bunu hiç kimse bilmiyor. Evlenmeğe karar verdikten sonra hiç bir yerde görünmeyen, yalnız küçük arkadaş toplantılarına katılan bu çiftin nikâh tarihi üzerine yapılan yorumlar da birbirini tutmuyor. Bir yoruma göre, Tevfik Dölen önce ispat hakkını kullanacak, Ayşe Dümer için Diskotekten başka bir işte de çalışabileceğini gösterecekmiş. Bu yoldaki çalışmalar başlamış bile. Tevfik Dölen Tefoyu çoktan kapattı, reklâmcılıkla uğraşmağa da başladı ama, nikâh tarihinin reklâmcılıktaki çalışmalarla ilgili olduğuna inanmak o kadar kolay değil.

Kampanya hızlanıyor

Eylül ile birlikte sosyal yardım dernekleri de yaz uykusundan uyanıyor. İstanbulda Kanserle Savaş Dispanseri, Çocuk Dostları, Üniversite Kliniklerini Kalkındırma Derneği, Ankarada ise Hacettepe Gönüllüleri ve Çocuk Sevenler çalışmaları hızlandırdılar. Şimdi bütün derneklerin gözü Vartoya çevrik. Vartolu birkaç çocuğu korumak, okutmak yolları aranıyor. İstanbuldaki Kanserle Savaş Dispanseri ise tüzüğünü değiştirmek çabasında.

Dernek çalışmaları, memleketin koskoca dâvalarına ancak sembolik hizmetlerde bulunuyor, ama başka bir faydası da var: hanımların gözünü başka konulara çeviriyor. Eskiden yalnız dedikodu yapılan çaylarda, oyun masalarında şimdi, dedikoduyla birlikte, bu konulardan da bahsediliyor!

Dönüş yolu açıldı

Tatil için İstanbula gidenler, birer ikişer dönüyorlar. Paristen **Hayriye** ve **Ahmet Neyzi,** İzmir üzerinden yola çıktılar. New York'tan **Sinan** ve **Sâra Korle** Amerikaya dönüyorlar. Şam Elçimiz **Sadi Eldem,** Ankaradan sonra görevine dönüyor ama, onun merkeze dönmesinden de çok bahsediliyor. Birleşmiş Milletlerde çalışan **Vecdi Türel**in ise tekrar nereye döneceği belli değil. Şimdilik, İstanbuldan NewYork'a döndü. Kahire Elçimiz, Cakarta sefiremiz de artık dönüş yolundalar.

Bu arada, tabiî, Ankaraya dönenler de çoğaldı. Golf Kulübündeki bekârların sayısı biraz azaldı, fakat kadronun tamamlanması ancak önümüzdeki haftalarda mümkün olacak.

Programlar

Radyo - toto

Son gazeteyi de masanın üzerine fırlatan muhabir, büyük bir can sıkıntısı içinde,

"— Ooo, saat 10.35 olmuş" dedi.

Pencereden Ankarayı seyretmekte olan muhabir ise,

"— Kasap oyunu başlar şimdi" diye cevap verdi ve radyonun düğmesini çevirdi.

Gerçekten de başlamıştı. Fakat bu defa mikrofonda ahret sualine çekilen vatandaş Bahçelievlerli kasap hanım değil, Ankarada hemen herkesin tanıdığı bir nikâh memuruydu. Sorgu - sual meleklerlyse, yine, Ankara Radyosunu dinlemek talihsizliğine mahkûm herkesin artık çok iyi tanıdığı belli kişilerdi: Ömer Atillâ Sav, Zafer Celâsun, Ahmet Oktay, Sevim Tuna vs...

Bu sırada odaya giren sorumlu müdür,

"— Ne o? Vartoyu bitirdiniz, Çorumlu işçileri bitirdiniz de, sıra radyo-totoya mı geldi?" dedi.

Hemen ardından ekledi:

"— Ayıp, ayıp! Bu oyunu biz, ilkokul birinci sınıfta oynardık. 1966 yılında Ankara Radyosunu böylesi programlarla doldurmak, düpedüz lâubaliliktir. Edebiyat değil, sanat değil, müzik değil, eğitimle hiç ilgisi yok... Eee, nedir bu?"

"Kasap oyunu başlar şimdi" diyen muhabir,

"— Geçen haftakini dinlediniz mi? Daha programın ortasında, sorgu - sual meleklerinden birinin sesi duyuldu: 'Siz, Bahçelievlerdeki şu adreste, şu dükkânda kasaplık mı yapıyorsunuz?' Montajı galiba usturupluca yapamamışlar. İşin hilesi nasıl da sırıtıyordu!" dedi.

Saat 11'e kadar süren program, sorgu - sual meleklerinin yüksek araştırma ve soruşturma yetenekleri sayesinde olumlu sonuç verdi ve sorguya çekilen vatandaşın Ankarada nikâh memuru olduğunu bütün Türkiye, çok şükür, duyup öğrendi.

Olay, haftanın başındaki Pazar günü cereyan etti.

Ya, sizin işiniz nedir?

Ankara Radyosu ,bir süredenberi, her pazar günü saat 10.35'de, sözde rastgele bir vatandaşı mikrofona çıkarmakta ve kendisine, gerçekten de ilkokul seviyesinde sorular sorarak, işinin ne olduğunu keşfe çalışmakta, böylece de Devlet Radyosu görevini fazlasıyla yerine getirmektedir! Normal bir vatandaşın, bu derece lâubaliliğe tahammül etmesine herhalde imkân yoktur. Böyle sereserpe programlardan dolayı haklı tenkide uğrayan radyo sorumlularının savunmaları ise şundan ibaret olmaktadır: "Batıda her radyo böyle programlara fazlasıyla yer vermektedir."

Bunun, 1966 Türkiyesinde bir savunma olduğunu söylemek için gerçekten çok müsamahakâr olmak gerekir. Bu programları hazırlıyanların ve uygulayanların Türkiyede yaşadıklarını söylemek güçtür. Böyle kimselerin Ankara Radyosunda görevlendirilmesi ise, tek kelimeyle, hazindir. "Benim işim nedir?" programını iftiharla sunan programcılara sormak gerekir: Ya, sizin işiniz nedir?

Bu program her hafta perşembe günü banta alınmakta, pazar günleri de vatandaşa dinletilmektedir. Sorgu - sual meleklerinin bir kısmı TRT'de çalışanlardan, bir kısmı ise dışardan alınmaktadır. Bırakın TRT'den alınanları, dışardan çağrılanların bile değişik kimseler olduğunu söylemek zordur. Meselâ, -galiba sorgu - sual melekliğinde çok başarılı olmalı ki-, Sevim Tuna adlı hanım, birkaç defadır sorgu-sual melekleri arasında yer almaktadır. Hele, TRT'deki herkesin çok iyi tanıdığı efektör Ertuğrul İmerin mikrofona çıkarılması ve işini öğrenmek için sorguya çekilmesi, şaheser bir lâubalilik örneğidir. Bir kere, Ankara Radyosunda sadece iki tane efektör vardır: Ertuğrul İmer ve Yalçın Tuğsavul. Bu iki kişiyi sorgu - sual meleklerinin tanımamalarına imkân yoktur.

Sonra, sorgu - sual meleklerinin bu büyük başarısının dışardan gelen dinleyiciler tarafından da alkışlandığı sanılmamalıdır. Alkış sesleri, TRT müstahdemine aittir.

Paracıklar, paracıklar!

"Benim işim nedir?" programına TRT'den katılanlara her seans için 80, dışardan katılanlara ise 100 lira ücret takdir edilmiştir. Fakat sorgu - sual meleklerinin bu paracıkları hemen alıp - almadıkları belli değildir. Bu kadar büyük zahmete de parasız katlanılamıyacağına göre, hak ettikleri paracıkları herhalde kısım kısım alıyorlardır veya -Personel Kanunu uygulaması gibi- birgün toptan alacaklardır.

Ankara Radyosunda stüdyo

Âlemi kör, herkesi sersem sananlar

Yayınları program dergilerini tutmayan, AP'li gazetelerin ağzına göre program değiştiren, vatandaşı eğlendiriyoruz mâzereti arkasında birtakım komiklikleri Devlet Radyosuna getiren sorumluların, herşeyden önce, kendi kendilerine, "Benim işin nedir?" diye sormaları, ondan sonra da oturup, 1966 Türkiyesine yakışır programlar düzenlemeleri faydalı olacaktır. Radyonun özerkliği konusunda bugüne kadar büyük mücadele vermiş olan, partizanca saldırıların yıldıramadığı iyiniyetli başyöneticinin ise, bu programı dinlemeğe vakit bulamadığı anlaşılmaktadır.

Bizimle istediğiniz gün New York'a aktarmasız uçabilirsiniz. Roma ve Paris'te bir müddet kalıp vakit geçirmeniz de elinizdedir.

Tereddüt etmeyiniz... New York'a aynı uçakla aktarmasız yegâne servis bizdedir. Öğle üstleri başlıyan uçuşlarımız herkes için en müsait saattedir. Haftada on sefer yapan uçaklarımızdan birini seçerek, aynı günün akşamı New York'a varabilirsiniz.
Aceleniz yoksa... ilâve ücret ödemeden arzu ettiğiniz Avrupa şehrinde bir müddet kalabilirsiniz. Seferlerimizden üçü Roma ve Paris üzerinden, yedisi ise Belgrad, Viyana, Münih, Frankfurt ve Londra yolu ile yapılmaktadır.
İşte bir hakikat daha: Pan American, Birleşik Amerika'ya diğer herhangi bir havayolundan fazla sefer yapmaktadır. Bizimle uçunuz. Atlantik aşırı tarifemiz hiçbir zaman bu derece ehven olmamıştır. Yolculuk esnasında mükemmel servisten ve Paris'in meşhur Maxim's lokantasının hazırladığı nefis yemeklerden büyük bir zevk duyacaksınız.

Fazla bilgi için PanAm Seyahat Acentenize veya Bürolarımıza müracaat ediniz:

İstanbul : Hilton Methali, Tel : 47 45 30
Ankara : 53 Atatürk Bulvarı, Tel : 12 11 20
İzmir : İzmir Palas Oteli, Tel : 32 1 00
Adana : Agba Oteli, Tel : 1501

Dünyanın en tecrübeli havayolu

ATLANTİKTE BİRİNCİ — PASİFİKTE BİRİNCİ
LÂTİN AMERİKADA BİRİNCİ — DÜNYA TURUNDA BİRİNCİ

(Manajans: 2238) —

ATATÜRK

(Bir Milletin Yeniden Doğuşu)

Yazan : Lord Kinross. Türkçeye çevirenler: Nihal Yeğinobalı - Ayhan Tezel. Sander Kitabevi yayınları, İstanbul 1966, birinci cilt, orta boy, 408 sayfa, 20 lira.

Lord Kinross, adından da anlaşılacağı üzere, bir ingilizdir. Tanınmış bir gazeteci ve yazardır. Geçen yıl İngilterede Weidenfeld and Nicolson tarafından yayınlanan "Atatürk" adlı kitabı yazmak için tam beş yıl uğraşmış, uzun süre Türkiyede kalmış, Atatürkün hayatta olan yakın arkadaşları ile ayrı ayrı konuşmuş, Çankayada Cumhurbaşkanlığı arşivlerinde araştırmalar yapmıştır.

Kinross'un, yayınlanmasıyla birlikte dünya çapında yankı yapan ve İngilterede yayınlanmasından sonra hemen ardıardına üç baskısı yapılan, Amerikada ayrıca yayınlanan, fransızca, italyanca ve ispanyolcaya çevrilmeğe çalışılan bu kitabının hazırlanması sırasında başvurduğu kaynakların birkaç tanesini sıralamak, kitabın ciddiyeti için oldukça fikir verecektir. Lord Kinross, bu kitabını hazırlamak için 1920-24 yıllarında İstanbulda İngiltere Büyük Elçisi olarak bulunan Sir Horace Rumbold'un dosyalarını, henüz yayınlanmamış olan Amiral Sir Bertram Thesiger'in Bahriye Hatıralarını, Alan Moorehead'ın henüz yayınlanmamış Atatürkün Gelibolu Hatıralarını, Ali Fuat Cebesoyun ingilizceye çevrilmiş Moskova Hatıralarını, amerikalı Amiral Bristol'ün Washington Kongre Kütüphanesindeki evrakını, Washington Milli Arşiv Dairesindeki bazı evrakı, Amerikan Büyük Elçisi Grew'in evrakını, Hindistandaki Hilafet Fırkası ile Kemalist Hükümet arasındaki ilişkileri belirten evrakı ve Atatürk hakkında yazılmış daha pek çok kitabı ve belgeyi gözden geçirmiştir.

Lord Kinross'un Sofyada, Paristte, Atinada, Harvard Üniversitesinde ve daha dünyanin çeşitli yerlerinde de bu kitap için araştırmalar ve temaslar yaptığını, Türkiyede, başta Atatürkün en yakın arkadaşı İnönü olmak üzere, Rauf Orbay, Refet Bele, Ali Fuat Cebesoy, Tevfik Rüştü Aras, Bayan Fethi Okyar, Osman Okyar, Halide Edip Adıvar, Falih Rıfkı Atay, Kılıç Ali, Hasan Rıza Soyak, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Bayan Ruşen Eşref Ünaydın, Afet İnan, Sabiha Gökçen, Hamdullah Suphi Tanrıöver, Hasan Âli Yücel, Behiç Erkin, Fuat Bulca, Tevfik Bıyıkoğlu, İsmail Hakkı, Kâzım Özalp, Fuat Köprülü, Sakir Zümre, Yusuf Kemal Tengirşenk, Hüseyin Pektaş, Ahmet Adnan Saygun, Uluğ İğdemir, Cevat Dursunoğlu, Ahmet Emin Yalman, Şevket Süreyya Aydemir, Kadri Cenani, Ahmed ve Abbas Celâl, Behçet Kemal Çağlar, Akdes Nimet Kurat, Esma Nayman, Leylâ Çambel, Şefika Urgan, Süreyya Agaoğlu, Tayyip Gökbilgin, Kemal Karpat, Satvet Lûtfi Tozan, Reşit Saffet Atabinen, İrfan Orga, Ernest Altunyan, Albert Hurani, Sami Günzberg ile ayrı ayrı konuşmalar yaptığını da eklersek, bu kitaba, "Atatürkün gerçeğe en uygun biyografisi" sıfatının pek de haksız verilmediği sonucuna kolaylıkla varılabilir. Bir yabancı gözü ile şimdiye kadar Atatürk için bir hayli biyografi yayınlanmıştır. Bunların en ünlüleri, Armstrong'un meşhur "Bozkurt" undan başlamak üzere Jacques Bainville, Mechin Benoist, Henri Beraud, Charles Chambrun, Chantitch, Prof. Ch'i Tyu-hsi, Jean Deny, Hans Froembgen, Paul Gentizon, Ali Shah Ikbal, Hussein Kadria, Shah Kantial, Sir Percy Loraine, Martino, Jan Melia, Herbert Melzig, Mikusch, Nagarajen, Fritz Rossler, General Sherill, Comte Sforza, Philippe Zaro, Hugh Worthom tarafından yazılan Atatürk biyografileridir. Türkiyede de, son yıllarda en mükemmeli Şevket Süreyya Aydemir tarafından kaleme alınmış yüze yakın Atatürk biyografisi olduğu bilinmektedir. Lord Kinross, itiraf etmelidir ki, Atatürk biyografilerinin, Şevket Süreyyanın "Tek Adamı" bir kenara bırakılırsa, en mükemmelini yazmıştır.

İngilterede kitap olarak yayınlandıktan sonra önce Milliyet gazetesinde özetlenerek yayınlanan Kinross'un kitabı şimdi, Sander Yayınları arasında, temiz bir baskı ile cilt cilt yayınlanmaktadır. Çevrisi Nihal Yeğinobalı ile Ayhan Tezel tarafından, oldukça itinalı bir şekilde yapılmış olan Lord Kinross'un "Atatürk"ü, her evin kitaplığında yer alacak ve zevkle, dikkatle okunacak bir eserdir.

Yayınlar

HÜKÜM GECESİ

Yakup Kadri Karaosmanoğlunun kırk yıl önce yazdığı roman, Bilgi Kitabevi yayınları, 376 sayfa, 10 lira.

★

ÇOCUKLUĞUM VE GENÇLİĞİM

Yazan: Albert Schweitzer. Çeviren: Yurdakul Fincancı. Bilgi Yayınevi, 86 sayfa, 4 lira.

★

İZMİRİN İÇİNDE AMERİKAN NEFERİ

Şükran Kurdakulun şiirleri, Ataç Yayınları, 32 sayfa 250 kuruş.

★

UNUTULAN ADAM

Nâzım Hikmetin oyunu, Dost yayını, 67 sayfa, 4 lira.

★

GÜNÜMÜZDE SAĞCI FİKİRLER

Simone de Beauvoir'ın incelemesi. Çeviren: Cemal Süreyya. Dönem Yayını, 95 sayfa, 4 lira.

★

KOMÜNİST ÖĞRETMEN DÂVASI

Raik Muzaffer Amacın savunması, Kaya Yayınları, 48

★

sayfa, 3 lira.

ASYADA MARKSİZM VE MİLLİYETÇİLİK

Hélène Carrère d'Encausse Stuart Schram'dan çevirenler: Sevil Avcıoğlu, Adil Aşçıoğlu. Yön Yayınları, 150 sayfa, 6 lira.

★

AZ GELİŞMİŞ ÜLKELERDE ASKERÎ DARBELER VE DEMOKRASİ

Derleyen: Fethi Naci. Gerçek Yayınları, 120 sayfa, 5 lira.

★

TÜRKİYEDE SOSYALİZM

A. Cerrahoğlunun incelemesi. Çığ Yayınları, 100 sayfa, 5 lira.

Festivaller

Venedik 1966

Dünyanın en eski film festivali olan Uluslarası Venedik Film Festivali -ilki 1932 yılında yapılmıştır-, bu hafta 27. gösterisine başladı. Venedik Festivali, en eski festival olmak niteliği yanında, en ciddi sinema festivali olmak niteliğini de taşımaktadır. Bunu da, dört yıldanberi festivalin yöneticiliğini yapmakta olan tanınmış sinema yazarı Prof. Luigi Chiarini'ye borçludur. Ama, Chiarini'nin festivali yönetiş tarzının eleştirmelere yol açmamış olduğu da söylenemez. Ne var ki bu eleştirmelerin çoğu, Prof. Chiarini'nin festivali yalnız bir sanat gösterisi çerçevesine sokup, bunun dışında, öbür festivallerde olduğu gibi bir panayır havası yaratılmaması için koyduğu sıkı kayıtların otelcilerde, gece kulübü sahiplerinde, plâj işletmecilerinde... uyandırdığı tepkiye dayanıyordu.

Festivalden en kazançlı çıkan bu ticaret erbabının yakınmaları tamamiyle etkisiz de olmadı. Nitekim bu yılki festivali düzenlemek için geçen yıl yapılan toplantıda Prof. Chiarini'nin görevinden alınmasına ramak kalmıştı. Sonunda bir "uzlaştırıcı formül" üzerinde anlaşmaya varıldı: Festivali yine Prof. Chiarini yönetecek, ama festival başkanı başkası olacaktı. Bu başkası, bu yıl, Prof. Mario Marcazzan oldu.

Öte yandan, bu uzlaştırıcı formülün yalnız bundan ibaret kalmadığı, ticaret erbabının ağır bastığı bu yılki festivalin açılış töreninden de anlaşılmaktadır .Çünkü Prof. Chiarini'den önceki yıllarda olduğu gibi parlak ve gösterişli hava yeniden geri gelmiştir. Bununla birlikte Prof. Chiarini'nin getirdiği kaliteli havanın da bozulmadığı gerek jürinin kuruluş tarzından, gerek yarışmaiçi ve yarışmadışı filmlerin seçilişinden, gerekse festivalin yanısıra yer alacak öbür gösterilerden anlaşılmaktadır.

Zengin bir liste

Bu yılki Venedik Festivali jürisi, son yılların en iyi italyan sinema yazarlarından biri olan Giorgio Bassani'nin başkanlığında kurulmuştur. Üyeleri ise sinema tarihinin en büyük nazariyecilerinden biri olan Lev Kuleşov (SSCB), Fransadaki "yeni roman" akımının tanınmış siması Michel Butor, tanınmış amerikan sinema tarihçisi Lewis Jacobs, ingiliz sinema eleştirmecisi ve film yönetmeni Lindsay Anderson, çekoslavak sinema yazarı Lubos Bartoşek ve Doğu Almanyalı belge - film yönetmeni Erwin Leise'dir.

Festivale yarışmalı olarak katılacak 14 filmlik listenin başında, Amerikada özellikle korku filmleriyle ün sağlıyan yönetmen Roger Corman'ın "The Wild Angels - Vahşi melekler'i yer almaktadır. Bunu, Fransanın tanınmış kadın yönetmeni Agnès Varda'nın "Les créatures - Yaratıklar"ı izlemektedir. Fransa, bunun dışında, listede yer alan üç filmle festivalin yarışmalı bölümüne en avantajlı durumda giren ülke olmaktadır. Çünkü yarışmalı bölüme girecek filmler zaten 14 olarak sınırlandırılmıştır.

Fransanın öbür üç filmi şunlardır: Robert Bresson'un "Au hasard Balthazar"ı, Roger Vadim'in Emile Zola'dan adapte ettiği "La curée - Rahip"i, Martin Karmitz, Jean Ravel ve Marie Serreau'nun "Comédie"si. Ama, yalnız bu kadar da değil, fransız "yeni dalgası"nın yönetmenlerinden François Truffaut'nun son filmi "Fahrenheit 513" de festivale katılmaktadır. Gerçi İngilterede çevrilen bu film, festivale bu ülke adına katılmaktadır ama, herhangi bir ödül aldığı takdirde bunun İngiltere adına değil, Truffaut yani Fransa adına kaydedileceği su götürmez.

Fransanın bu durumuna karşılık, festivalin düzenleyicisi olan İtalyanın listede ancak iki filmi yer almaktadır. Bunlardan biri, genç yönetmen Vittorio de Seta'nın "Un uomo a meta - Yarım adam"ıdır. Öbürü de Gillo Pontecorvo'nun "La Bataille d'Alger - Cezayir savaşı"dır. Bu son film, tıpkı Truffaut'nun filminin festivale İngiltere adına katılması gibi, Cezayir adına katılabilirdi. Çünkü Pontecorvo bu filmi Cezayirde çevirmiştir. Konusu Cezayirde geçen filmin oyuncuları da cezayirlidir. Hatta filmin yapımcısı da cezayirlidir. Bu, Cezayir nehrinin yerli mahallesinde fransızlara karşı direnme hareketini yönetenlerden Yusuf Sadidir ki, filmde kendi rolünü kendisi oynamaktadır. Yani Truffaut'nun filmi ne kadar bir ingiliz filmi değilse, Pontecorvo'nun filmi de o kadar cezayirlidir.

Hindistandan İsveçe

Festivale iki filmle katılan bir başka ülke, Birleşik Amerikadır. Amerika, Venediğe Corman'ın yukarıda adı geçen filminden başka Conrad Rooks'un "Chappaqua" adlı filmini göndermektedir. "Chappaqua"nın özellikleri göz önüne alındığında Amerikanın büyük bir festivale hemen hemen ilk defa olarak Hollywood'un alışılmış kalıpları dışında, bağımsız bir eser gönderdiği dikkati çekmektedir. Gerçekten de "Chappaqua", genç bir şair olan Rooks'un ilk eseri olması, Amerikadaki bağımsız sinema hareketi içinde yer alması, amerikan sansür tüzüğüne aykırı olarak uyuşturucu madde konusunu işlemesi bakımından dikkati çekmektedir. Bundan başka, Rooks'un oyuncu olarak da çalıştığı bu filmde tanınmış fransız tiyatro ve sinema oyuncusu Jean - Louis Barraut, amerikan yazarlarından William Burroughs da rol almaktadır.

Festivale birer filmle İspanya, Almanya, Sovyetler Birliği, Hindis-

"Yaratıklar"dan bir sahne

Kaliteli bir festival

tan ve İsveç de katılmaktadır. İspanya festivale Angelito Fons'un "La busca - Arayış"ını göndermiştir. Almanyayı Alexandre Kulge'nin çevirdiği "Abschied von Gestern - Dertsiz kız", temsil etmektedir. Sovyetler Birliği Aleksey Miklalkov Konşalovskinin "Pervij ucitel - İlk usta"sıyla temsil edilmektedir. Hindistan Dih Tapan Sinhanın "Kaçak"ını yollamıştır. Nihayet İsveç, hem oyuncu, hem yönetmen olan Mai Zetterling'in "Nattlek - Gece oyunu"yla festivale katılmaktadır.

Bir olay

Bu yılki Venedik festivalinin ilk "olay"ı da bu sonuncu filmle çıkmış ve şimdilik tatlıya bağlanmıştır. Bu biraz da, festivalin iki sorumlusu olmasından doğmaktadır: Prof. Chiarini ile Prof. Marcazzani "Gece oyunu"nun bütün seyircilere mi, yoksa sadece basın mensupları ile jüriye mi gösterileceği hususunda anlaşmazlığa düşmüşlerdir. Prof. Chiarini, festival için kendi seçmiş olduğu bu filmi yalnız basın mensuplarına ve jüriye göstermeğe karar vermişti. Buna sebep, filmin, italyan kanunlarına göre müstehçen sayılan bir sahnesi bulunmasıydı. Prof. Marcazzani ise, festivalc resmen kabul edilmiş olan bütün filmlerin mutlaka seyircilere gösterilmesi gerektiğinde ısrar etmekteydi. Mesele, sonunda festival yönetim kuruluna gitmiş ve Prof. Chiarini'nin görüşü ağır basmıştır. Bununla birlikte, "Gece oyunu"nun yeni olaylara yol açmıyacağından henüz kimse emin değildir. Hatta festivalin ikinci günü bu film yüzünden İsveç heyeti ile festival yöneticileri arasında bir gerginlik meydana gelmiş, İsveç heyeti "Gece oyunu"nun afişini festival yöneticilerinin isteği üzerine kaldırmak zorunda bırakılmıştır. Çünkü afişte, çiftleşen bir kadınla erkeğin resmi yer almaktaydı. Fakat işin ilginç yönü bu resmin, italyan sanatının en büyük ustalarından olan Leonardo da Vinci'nin eseri olmasıydı!

Bu yılki Venedik festivalinde yukarıda adları sayılan 14 filmden başka yarışmadışı 16 film daha gösterilecektir. Bunlar arasında, daha önceki festivallerde ödül kazanmış eserler de bulunmaktadır.